

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

Sektor spożywczy w Polsce Wschodniej

■ wielkość i struktura ■ ośrodki rozwoju ■ success story ■ potencjał sektora ■

Sektor spożywczy w Polsce Wschodniej

Wydawca:

Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., ul. Bagatela 12, 00-585 Warszawa
tel. +48 (22) 334 98 00; fax +48 (22) 334 98 86, www.paiz.gov.pl, www.polskawschodnia.eu

Informacje zamieszczane w opracowaniu nie stanowią doradztwa, opinii ani rekomendacji w zakresie indywidualnych stanów faktycznych związanych z podejmowaniem lub prowadzeniem działalności gospodarczej, lecz służą jedynie jako ogólna informacja i pomoc przy planowaniu decyzji inwestycyjnych. W związku z tym publikacje i materiały promocyjne mogą nie pozwalać na prawidłowe podjęcie decyzji i działań w niektórych złożonych i nietypowych sytuacjach. Publikacje i materiały promocyjne nie mają na celu zastąpienia doradcy podatkowego lub finansowego.

Zdjęcia: Shutterstock, Browar Dojlidy (4), Mlekovita (8), BAT (11)

1. Potencjał Polski Wschodniej

Polska Wschodnia to zajmujący 31,6% (99 tys. km²) terytorium Polski obszar zamieszkały przez ponad 21% (8145,8 tys.) ludności. Składa się z pięciu województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. O wyjątkowości i atrakcyjności Makroregionu dla inwestorów świadczy jego położenie – wzdłuż wschodniej granicy Polski. Jest to jednocześnie najbardziej na wschód wysunięty region Unii Europejskiej, stanowiący bezpośrednią granicę pomiędzy Unią Europejską, a Rosją, Białorusią i Ukrainą. Nie tylko doskonałe położenie geograficzne w strefie transgranicznej, ale również wieloletnie bliskie kontakty gospodarcze pomiędzy przedsiębiorstwami i samorządami Makroregionu oraz przedsiębiorstwami i samorządami Rosji, Ukrainy i Białorusi powodują, że Polska Wschodnia może stać się platformą współpracy pomiędzy firmami z Unii Europejskiej i państw byłego Związku Radzieckiego.

Polska Wschodnia to Makroregion ludzi młodych (ponad 31% ludności nie ukończyło 25 roku życia) i wykształconych (w 53 uniwersytetach kształci się ponad 335 tys. studentów). Mając na uwadze również niższe wydatki na wykształcenie w Polsce Wschodniej – o 15-20% – w porównaniu z pozostałymi regionami Polski, to właśnie Polska Wschodnia stwarza inwestorom znakomity klimat do inwestycji i działalności gospodarczej. Potencjał inwestycyjny Polski Wschodniej dodatkowo wzmacnia infrastruktura otoczenia biznesu. W Makroregionie działa 5 Specjalnych Stref Ekonomicznych, oferujących zwolnienia podatkowe dla potencjalnych inwestorów. Funkcjonowanie parków naukowo-technologicznych wspiera współpracę biznesu i środowisk naukowych. Nie bez znaczenia jest także system zachęt inwestycyjnych. Inwestorzy mogą liczyć nie tylko na dodatkowe fundusze w ramach rządowych dotacji celowych (tzw. programów wieloletnich), ale także na wsparcie w ramach programów operacyjnych – krajowych i regionalnych, czy ulg lokalnych. Potencjalni inwestorzy mają także możliwość otrzymania funduszy w ramach PO RPW, skierowanego wyłącznie do 5 województw Polski Wschodniej.

MAPA 1. Województwa Polski Wschodniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie podziału administracyjnego Polski

Ze względu na swoje położenie, zasoby, warunki naturalne oraz tradycje, w Polsce Wschodniej wyjątkowo silnie rozwinęły się sektory: BPO, budowlany, chemiczny, drzewny i meblarski, sektor odnawialnych źródeł energii, logistyczny, lotniczy, maszynowy, metalowy, odzieżowy, spożywczy oraz turystyka biznesowa.

TABELA 1. Struktura samorządu terytorialnego w Polsce Wschodniej

Województwo	lubelskie	podkarpackie	podlaskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie
powiaty	24	25	17	14	23
gminy wiejskie	171	111	79	71	67
gminy miejskie	42	49	39	31	49
miasta na prawach powiatu	4	4	3	1	2
największe miasta (wg liczby ludności)	Lublin, Chełm, Zamość	Rzeszów, Przemyśl, Stalowa Wola	Białystok, Łomża, Suwałki	Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice	Olsztyn, Elbląg, Ełk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie podziału administracyjnego Polski

2. Sektor spożywczy w Polsce

Sektor spożywczy należy do najważniejszych i najszybciej rozwijających się dziedzin w polskiej gospodarce. Udział sektora w wartości sprzedaży całego krajowego przemysłu wynosi blisko 24% i jest o ok. 9 punktów procentowych wyższy niż w 15 krajach Unii Europejskiej, gdzie wynosi on średnio 15%. Wśród krajów należących do UE wyższy niż w Polsce udział przemysłu spożywczego mają tylko Dania (28%) i Grecja (27%).

Wejście Polski do Unii Europejskiej wywołało bardzo duże ożywienie w polskim handlu zagranicznym produkta-

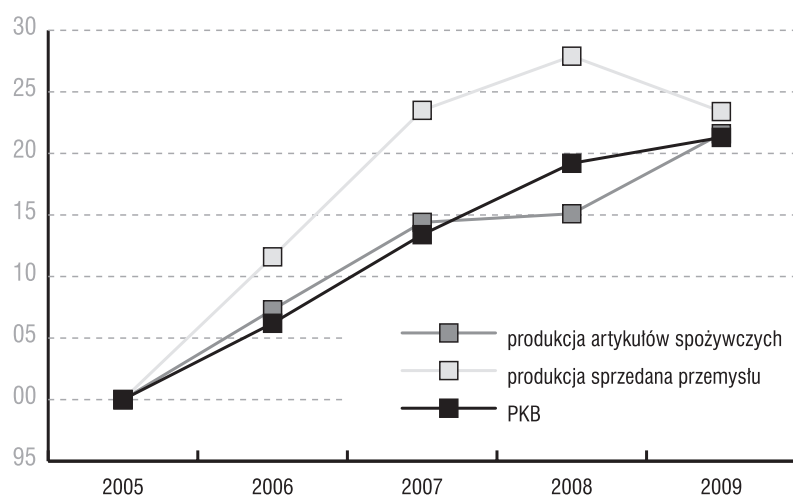
mi rolno-spożywczymi i ujawniło dużą przewagę producentów tych towarów. Wzrost eksportu i poprawa salda nastąpiły przede wszystkim w obrotach z innymi członkami UE.

Handel produktami rolno-spożywczymi charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wewnętrznym. Największym eksporterem jest sektor owocowo-warzywny, jednakże wysoką dynamikę eksportu osiągnęły także sektory: tytoniowy, mleczarski, drobiarski i przetwórstwa zbóż. Największym importerem z kolei jest sektor paszowy, zbożowy i tłuszczów roślinnych.

W konsekwencji zmian rynkowych, struktura branżowa przemysłu spożywczego znacząco zbliżyła się do struktur przemysłu w krajach wysoko rozwiniętych. Odzwierciedlają to również zmiany modelu żywienia i struktury popytu na produkty żywnościowe.

Według danych GUS w trzech pierwszych kwartałach 2010 roku produkcja sprzedana artykułów spożywczych w Polsce przekroczyła 81 199 mln PLN. Pracodawcy sektora spożywczego w tym okresie zatrudniali przeciętnie 265,2 tys. osób, a wynagrodzenie pracowników zakładów przemysłu spożywczego sięgało 2868 PLN. Sektor spożywczy charakteryzuje się ok. 65% udziałem podmio-

WYKRES 1. Rozwój przemysłu spożywczego w porównaniu z rozwojem gospodarczym Polski w latach 2001-2009 (w cenach stałych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródła konkurencyjności producentów sektora spożywczego:

- jakość,
- innowacyjność,
- przedsiębiorczość,
- wiedza i kapitał intelektualny.

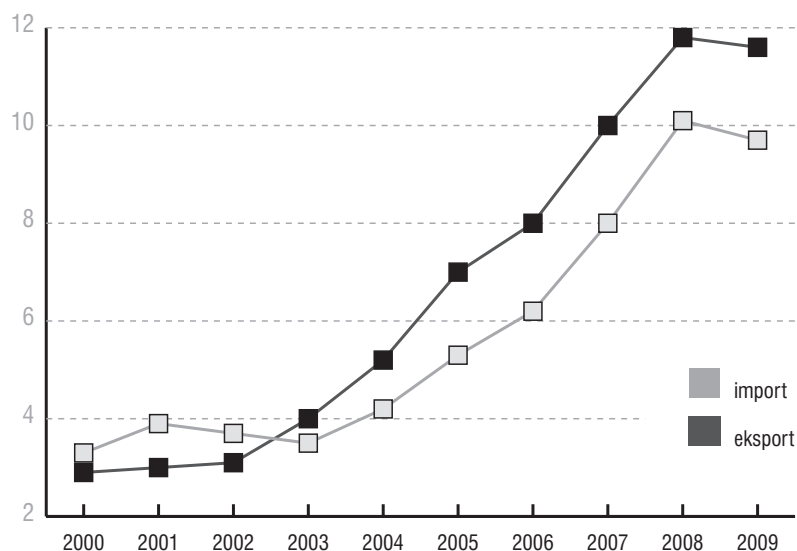
Polska Wschodnia Eko-Makroregion

Teren Polski Wschodniej jest naturalną bazą do rozwoju tej gałęzi przemysłu. Ponad 47% gospodarstw ekologicznych zlokalizowanych jest na terenie Polski Wschodniej.

tów małych, zatrudniających do 9 osób. Systematycznie zwiększa się odsetek firm zatrudniających powyżej 249 osób. Towarzyszy temu coraz większy poziom koncentracji, co potwierdza fakt, iż ponad 49% wartości produkcji sprzedanej produktów spożywczych i napojów przypada na podmioty duże.

Analiza konkurencyjności polskich producentów żywności, dokonana za pomocą oceny wyników handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi oraz wybranych wskaźników konkurencyjności, tj. wskaźnika orientacji eksportowej produkcji, wskaźnika ujawnionych przewag komparatywnych eksportu, wskaźnika pokrycia importu produktów rolno-spożywczych eksportem tych produktów (TC), jak również oceny pozycji Polski w unijnym eksporcie rolno-spożywczym, świadczy o dość wysokim poziomie konkurencyjności polskich producentów żywności na rynku unijnym i światowym. Do najbardziej konkurencyjnych działów polskiej gospodarki żywnościowej zaliczone zostały sektory: mięsny, mleczarski, owo-

WYKRES 2. Eksport i import towarów rolno-spożywczych (w mld EUR)

Źródło: Polski sektor żywnościowy, seria Program Wieloletni 2005-2009, Raport nr 177, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2010

cowo-warzywny, cukierniczy, wtórne przetwórstwo zbóż i produkcja wyrobów tytoniowych.

Źródłem przewag konkurencyjnych były przede wszystkim przewagi kosztowo-cenowe. Było to możliwe głównie dzięki niższym cenom produktów rolnictwa, niższym kosztom pracy (wynagrodzenia pracowników przemysłu spożywczego kształtują się poniżej przeciętnego wynagrodzenia w przemyśle) i pozostałych czynników produkcji, jak również dzięki niższym marżom przetwórczym.

TABELA 2. Wyniki handlu zagranicznego głównych działów polskiej gospodarki żywnościowej

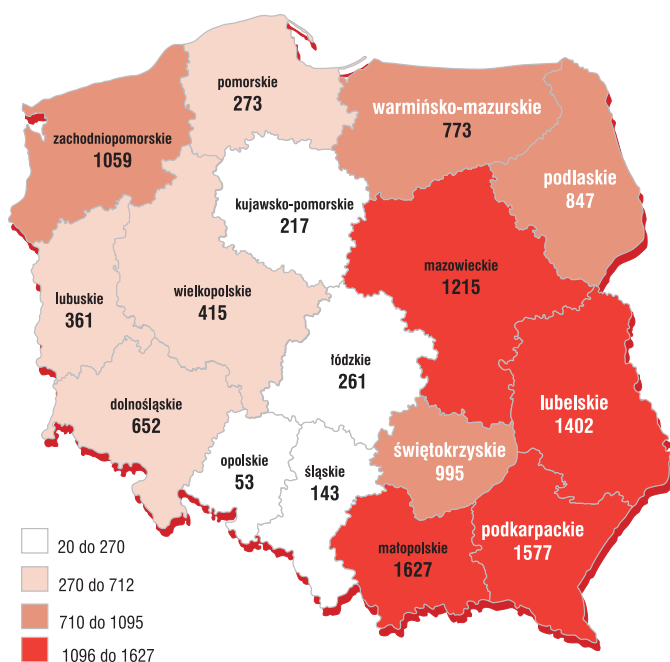
Sektory	Eksport (w mln EUR)		Saldo (w mln EUR)		Dynamika 2008/2003 (w %)	
	2003	2008	2003	2008	eksport	saldo
Mleczarski	326,7	1212,7	277,6	964,6	371,2	347,5
Mięsny	556,5	1709,2	363,4	387,7	307,1	106,7
Drobiarski	297,9	876,5	241,5	706,7	294,2	292,6
Wtórne przetwórstwo zbóż	206,2	777,1	112,4	406,6	376,9	361,7
Owocowo-warzywny	1248,5	2339,2	370,9	353,8	187,3	95,4
Tytoniowy	73,2	701,4	13,6	432,2	958,1	31,8 razy
Cukierniczy	257,9	646,1	-33,2	101,2	250,5	-
Cukrowniczy	113,1	210,2	83,3	70,0	185,8	84,0
Rybný	263,0	756,2	-58,2	-77,2	288,3	132,6
Przetwórstwa kawy i herbaty	99,3	221,7	-136,1	-176,7	223,3	129,8
Napojów alkoholowych	61,0	178,6	-52,9	-191,0	292,8	361,1
Tłuszczów roślinnych	20,0	368,9	-240,0	-305,0	18,5 razy	127,1
Produkcji i przerobu zbóż	119,8	229,5	-72,8	-559,0	191,6	767,9
Paszowy	91,2	259,9	327,0	-562,7	285,0	172,1
Pozostałe sektory	268,9	699,7	-96,0	-59,3	260,2	61,8

Źródło: Polski sektor żywnościowy, seria Program Wieloletni 2005-2009, Raport nr 177, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2010

3. Sektor spożywczy w Polsce Wschodniej

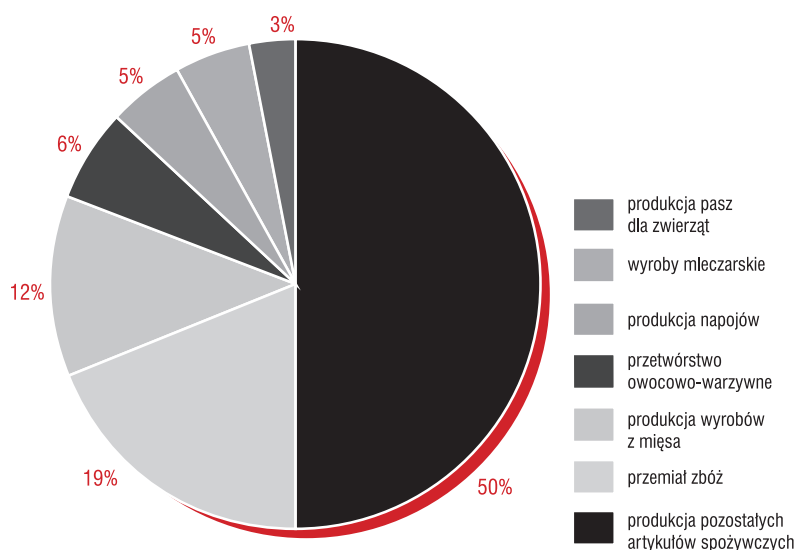
Przetwórstwo rolno-spożywcze w Polsce Wschodniej rozwija się przede wszystkim w oparciu o bogate tradycje rolnicze regionu oraz ekologiczne środowisko. Sprzyjające warunki występują zwłaszcza w województwie lubelskim ze względu na urodzajne gleby i łagodny klimat. Jednakże należy podkreślić, że baza surowcowa jest dość jednolita

MAPA 2. Liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce

Źródło: Strona internetowa projektu Dolina Ekologicznej Żywności

WYKRES 3. Struktura firm przemysłu artykułów spożywczych na podstawie województwa lubelskiego (stan na 31.12.2009 r.)

Opracowanie: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

i równomiernie rozłożona we wszystkich pięciu województwach. Na terenie całego obszaru działają gospodarstwa rolne o wysokim potencjale produkcyjnym, które zapewniają dostępność surowców niezbędnych do rozwoju branży przetwórstwa rolno-spożywczego. Dominującymi gałęziami przetwórstwa rolno-spożywczego są: przemysł mleczarski, przetwórstwo mięsne, przetwórstwo owocowo-warzywne, przetwórstwo zbóż, przemysł cukrowniczy oraz produkcja gorzelniczo-piwowarska.

Polem współpracy może być rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwo ekologicznych produktów żywnościowych. Teren Polski Wschodniej jest naturalną bazą do rozwoju tej gałęzi przemysłu. Gospodarstwa ekologiczne muszą posiadać specjalne certyfikaty poświadczające ich pochodzenie i naturalne wartości. Ponad 47% gospodarstw ekologicznych zlokalizowanych jest na terenie Polski Wschodniej.

3.1. Wielkość i struktura sektora

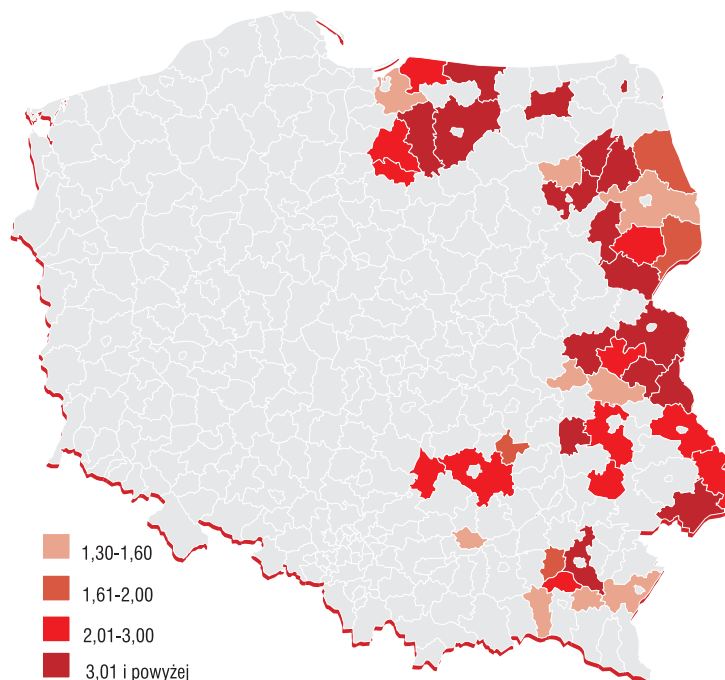
W Polsce Wschodniej znaczenie przemysłu spożywczego jest bardzo duże. Wartość produkcji sprzedanej artykułów spożywczych w Polsce Wschodniej stanowi ponad 20% wartości tej produkcji w całym kraju. W wo-

TABELA 3. Produkcja sprzedana artykułów spożywczych w województwach Polski Wschodniej, przeciętne zatrudnienie w sektorze oraz wynagrodzenia

Województwo	2007	2008	2009
Produkcja sprzedana artykułów spożywczych (w mln PLN)			
lubelskie	5279,1	5377,6	5375,6
podkarpackie	2282,6	2285,2	2306,8
podlaskie	7474,5	7177,7	7894,1
świętokrzyskie	1647,3	1709,7	1846,7
warmińsko-mazurskie	6537,2	7333,3	7709,9
Przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach produkujących artykuły spożywcze (w tys.)			
lubelskie	18,9	19,0	18,6
podkarpackie	11,2	11,4	11,4
podlaskie	15,1	13,1	13,4
świętokrzyskie	6,7	7,1	7,2
warmińsko-mazurskie	18,3	19,2	18,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (brutto PLN)			
lubelskie	2106,37	2291,24	2388,00
podkarpackie	1860,42	2099,07	2216,97
podlaskie	2392,37	2590,54	2589,02
świętokrzyskie	1914,14	2100,01	2214,54
warmińsko-mazurskie	2073,93	2271,75	2376,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

MAPA 3. Koncentracja podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego Polski Wschodniej w odniesieniu do powiatów (wg wskaźnika specjalizacji SI)

Źródło: Rozwój struktur klastrowych w Polsce Wschodniej. Raport, Warszawa 2007

jeń wództwie podlaskim z kolei udział produkcji artykułów spożywczych w produkcji sprzedanej przemysłu sięga 50%. Udział w krajowej produkcji mleka samego tego województwa w 2010 roku wynosił ponad 27%.

3.2. Charakterystyka sektora

Sektor spożywczy charakteryzuje się dużą różnorodnością, rozproszeniem i powiązaniem z bazą surowcową i rynkami zbytu. Na terenie Polski Wschodniej występują praktycznie wszystkie jego gałęzie. Jednakże zdecydowanie najbardziej znaczącymi są mleczarstwo i przemysł mięsny.

Przemysł spożywczy w Polsce Wschodniej wykazuje dużą dynamikę sprzedaży. Należy przy tym zauważyć, że w województwach lubelskim i podlaskim wzrost ten był stały.

Potwierdzeniem silnego umocowania przedsiębiorstw z branży spożywczej w Polsce Wschodniej jest ilość firm

z tego obszaru ujętych w ogólnopolskim rankingu 500 największych polskich przedsiębiorstw. Należy przy tym zauważyć, iż najliczniejszą reprezentację ma województwo podlaskie, natomiast w województwie podkarpackim i świętokrzyskim nie było przedsiębiorstw spożywczych o tak dużym potencjale.

3.3. Ośrodki rozwoju sektora w Polsce Wschodniej

W przypadku przemysłu spożywczego, ze względu na jego dość znaczne rozproszenie, nie można wskazać głównych ośrodków rozwoju sektora. Znaczna część przemysłu spożywczego charakteryzuje się ponadto uzależnieniem od bazy surowcowej, czy też rynków zbytu, wobec czego lokalizacja zakładów często uwarunkowana

TABELA 4. Dynamika produkcji sprzedanej w przetwórstwie spożywczym

Województwo	Przetwórstwo spożywcze							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
lubelskie	102,7	101,7	102,9	114,6	103,2	108,1	114,5	105,7
podkarpackie	94,8	116,3	79,7	120,2	105,6	97,1	106,4	100,9
podlaskie	102,0	107,8	110,9	111,4	113,4	107,6	100,3	112,0
świętokrzyskie	102,9	109,5	112,4	111,8	93,4	89,4	102,3	114,9
warmińsko-mazurskie	91,4	106,7	90,3	99,2	115,6	136,6	100,4	103,3

Źródło: Bank Danych Regionalnych

TABELA 5. Ranking 500 największych polskich przedsiębiorstw w podziale na województwa należące do Polski Wschodniej

Pozycja na Liście 500	Nazwa	Przychody ze sprzedaży w tys. zł	Przychody ogółem w tys. zł	Zysk brutto w tys. zł	Zysk netto w tys. zł	Zatrudnienie
Województwo podlaskie						
46	British-American Tobacco Polska S.A., Augustów	3 666 173	3 859 336	119 794	112 264	773
98	SM Mlekpól, Grajewo	2 127 947	2 278 887	22 484	19 928	b.d.
117	Grupa Mlekovita, Wysokie Mazowieckie	1 899 488	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
338	Spółdzielnia Obrotu Towarowego Przemysłu Mleczarskiego, Białystok	504 877	506 835	3407	2690	364
351	Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piątnicy, Piątnica	487 090	497 955	24 927	24 369	414
440	PMB S.A., Białystok	353 691	368 785	231	208	614
Województwo warmińsko-mazurskie						
236	Indykpol S.A., Olsztyn	781 432	790 115	16 262	13 027	1231
274	GK Elstar Oils S.A., Elbląg	650 260	661 284	24 374	19 886	155
313	Wipasz S.A., Wądog	553 088	636 576	15 800	13 069	384
Województwo lubelskie						
276	Zakłady Mięsne Łmeat-Łuków S.A., Łuków	644 551	649 979	15 591	12 337	1574
498	Spółdzielcza Mleczarnia Spomlek, Radzyń Podlaski	286 880	303 992	6139	2832	480

Źródło: Pięćsetka Polityki. Ranking 500 największych polskich firm, data pobrania: 25.09.2010

jest właśnie tymi czynnikami. Tym niemniej można zaobserwować próby konsolidacji dokonywane w ramach określonych branż, które często swoim zasięgiem przekraczają granice Polski Wschodniej.

Do tego typu przedsięwzięć zaliczyć należy przede wszystkim koncentrację mleczarstwa, czy też występujące procesy integracyjne w branży mięsnej. Na terenie Polski Wschodniej siedzibę swoją posiadają dwie największe spółdzielnie mleczarskie w Polsce: Mlekpól i Mlekovita. Spółdzielnia Mleczarska Mlekpól posiada na terenie Polski Wschodniej aż sześć zakładów przetwórczych umiejscowionych w Grajewie, Kolnie, Mrągowie, Sejnach, Au-

gustowie i Zambrowie. Z kolei Mlekovita rozszerzyła swoją działalność bardziej przestrzennie, aczkolwiek na terenie regionu posiada zakłady w: Wysokiem Mazowieckiem, Bielsku Podlaskim, Morągu, Lubawie i Pilicy. Konsolidację na mniejszą skalę przeprowadziła również SM Spomlek z Radzyna Podlaskiego, która oprócz macierzystego zakładu posiada swoje oddziały w Parczewie i Elblągu.

Przykładem procesów konsolidacyjnych na terenie Polski Wschodniej związanej z przemysłem mięsnym jest Grupa Kapitałowa Indykpol. Filarem grupy jest spółka Indykpol z siedzibą w Olsztynie. W 2000 roku przejęła ona Zakłady Drobiarskie Lubdrol S.A. z siedzibą w Lublinie. Ponadto

Indykpol dokonuje również integracji pionowej, posiadając zakłady związane z hodowlą i rozrodem drobiu.

3.4. Success story

Zakłady Mięsne Łmeat-Łuków S.A.

Jeden z największych i najnowocześniejszych producentów w branży mięsnej w Polsce, którego początki sięgają 1973 roku. Wtedy to firma wchodziła w skład Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Mięsnego w Lublinie (województwo lubelskie). Od 1 sierpnia 1998 Zakłady działały jako jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, a od 2003 roku jako firma prywatna. Aby zapewnić wysoką jakość oferowanych produktów oraz ich bezpieczeństwo, firma wdrożyła System Jakości ISO 9001 oraz system HACCP. Zakłady Mięsne uzyskały również szereg innych certyfikatów potwierdzających jakość produkowanego asortymentu. Są to między innymi Certyfikat Zatwierdzenia na zgodność ze Standardem IFS International Food Standard oraz Certyfikat Zatwierdzenia na zgodność ze Standardem BRC Global Standard – Food (w zakresie: ubój, rozbiór, przetwórstwo i składowanie mięsa oraz przetworów mięsnych). Zakład dba też o ekologię poprzez budowę własnej oczyszczalni ścieków oraz punktu uzdatniania wody. Potwierdzeniem ze strony zadowolonych klientów jest Laur Konsumenta przyznany dwukrotnie w Kategorii Konserw.

W 2008 roku Zakład Łmeat-Łuków wdrożył program „Bliżej siebie”, polegający na budowie bazy surowcowej. Biorąc w nim udział (oprócz rolników i firmy Łmeat) producenci pasz, firmy dostarczające prosięta oraz bank BGŻ kredytu hodowców. Dzięki tym działaniom firma zapewniła sobie pokrycie zaopatrzenia w surowiec na poziomie 65%.

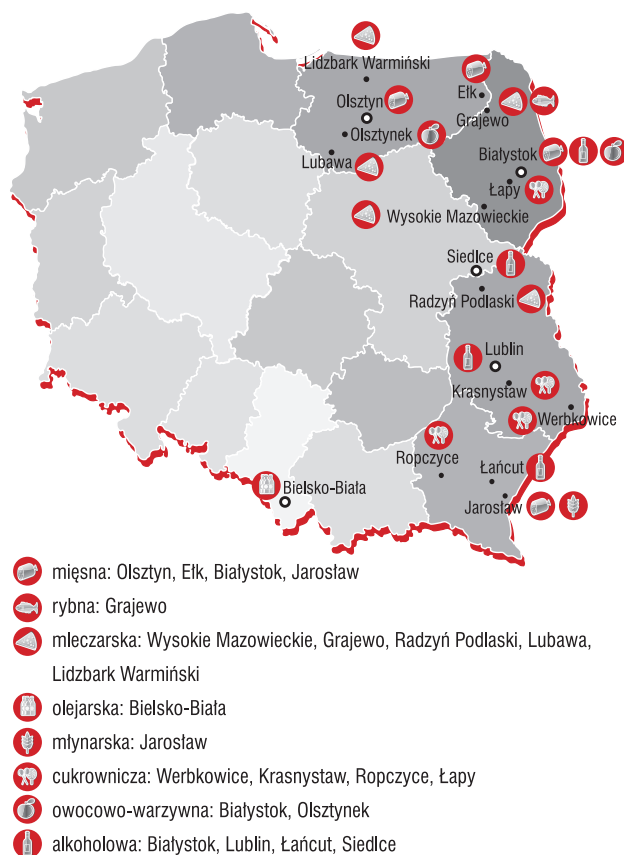
Mimo trudnej sytuacji ekonomicznej na światowych rynkach, w 2009 roku firmie udało się zwiększyć przychody o 13%, a zysk netto spółki o 50%. W tym samym roku udział eksportu w przychodach firmy wynosił 31,8%. W najbliższym czasie zakład zamierza wydać na inwestycje ok. 12 mln PLN. Planowane jest zwiększenie mocy produkcyjnych oraz poszerzenie sieci dystrybucji o dwa nowe centra, a także powiększenie liczby sklepów firmowych do niemal stu. W 2009 roku Zakład został głównym laureatem w konkursie „Wybitny Eksporter Roku 2009”, uhonorowanym dodatkowo statuetką Grand Prix przez Ministerstwo Gospodarki.

SM Mlekoop, Grajewo

Innym z kolei przykładem udanego rozwoju przedsiębiorstwa zajmującego się przetwórstwem spożywczym jest Spółdzielnia Mleczarska Mlekoop z Grajewa (województwo podlaskie). Przedsiębiorstwo to rozwija się dzięki własnym kapitałom, nie posiadając inwestora zagranicznego.

To największa spółdzielnia mleczarska w Polsce. W jej skład wchodzi dwanaście zakładów przetwórczych. Jest to producent takich marek, jak Łaciate czy Milko. Zakład Mleczarski w Grajewie został utworzony w 1979 roku, a rok później powołano Okręgową Spółdzielnię Mleczar-

MAPA 4. Główne ośrodki przemysłu spożywczego w podziale na branże

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

ską w Grajewie. Nazwę Mlekoop przyjęto w 1993 roku. Firma ma 35% udziału w rynku mleka UHT w kraju. Znaczna część produkcji jest przeznaczana na eksport do niemalże wszystkich krajów świata. Mleko w proszku wytwarzane przez Mlekoop stanowi aż 64% eksportu. Zakład posiada certyfikat Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001.

Firma od lat otrzymuje wiele prestiżowych nagród. Magazyn Businessman.pl przyznał firmie Mlekoop wyróżnienie w konkursie Mistrz Biznesu w kategorii, przemysł, dobra konsumpcyjne. Nagroda ta jest przyznawana za propagowanie nowatorskich, a zarazem etycznych standardów i postaw w biznesie. Marka Łaciate w 2010 roku otrzymała tytuł Superbrands, uzyskując w ten sposób miejsce wśród najsilniejszych marek konsumenckich na polskim rynku.

W 2010 roku firma zrealizowała kolejną inwestycję – budowę nowej hali produkcyjnej, w której będzie konfek-

Inwestycje zagraniczne w Polsce Wschodniej – Sektor największych szans

Przemysł spożywczy został uznany przez inwestorów, jako sektor największych szans inwestycyjnych aż w trzech województwach Polski Wschodniej – lubelskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.

cjonować dziennie do 150 ton serów. Inwestycja kosztowała ok. 30 mln PLN. Mlekoopol znajduje się na 332 miejscu na liście największych firm Europy Środkowo-Wschodniej.

3.5. Inwestycje zagraniczne

Według danych z 2009 roku (baza największych inwestorów zagranicznych PAIIIZ), w Polsce Wschodniej to właśnie sektor rolno-spożywczy odnotował największą skalę działalności z kapitałem zagranicznym – 17% podmiotów. Został także uznany przez inwestorów jako sektor największych szans aż w trzech województwach Polski Wschodniej – lubelskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.

CEDC, USA

Spółka CEDC z USA zainwestowała w firmę Polmos Białystok, która jest jednym z największych producentów wyrobów spirytusowych w Polsce. W ofercie firmy znajduje się szeroka gama wysokiej jakości wódek (czystych, wytrawnych, półwytrawnych i słodkich) oraz brandy, likier, nalewki i napoje niskoalkoholowe. Sprzedaż Polmosu Białystok jest prowadzona głównie na rynku krajowym. 12 maja 2005 roku akcje Spółki zadebiutowały na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie. 12 października 2005 roku Skarb Państwa zbył na rzecz Carey Agri International-Poland Sp. z o.o. (spółki z grupy CEDC) 7.259.000 akcji (po 146,50 PLN za 1 akcję) Przedsiębiorstwa Polmos Białystok S.A. z siedzibą w Białymstoku, stanowiących 61% kapitału zakładowego spółki.

W ten sposób alkoholowy potentat CEDC (Central European Distribution Corporation) USA kupił pakiet kontrolny Polmosu. Inwestycja ta była określana mianem rekordowej w branży alkoholi mocnych. CEDC jest największym na świecie producentem i dystrybutorem wódki z zyskiem skonsolidowanym na poziomie 173 mln USD w roku 2009. Dzięki przejęciu Polmosu, CEDC kontroluje obecnie 33% rynku wódek w Polsce. Jednak działalność firmy z USA nie skupiła się tylko na przejęciu pakietu większościowego. Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, CEDC zainwestowała w budowę instalacji rektyfikacji, która została uruchomiona już 27 listopada 2007 roku.

TABELA 6. Najwięksi zagraniczni inwestorzy w sektorze spożywczym

Firma	Województwo	Kapitał	Profil działalności
Materne Polska	lubelskie	Belgia	produkcja przetworów owocowo-warzywnych
Uren Novaberry Sp. z o.o.	lubelskie	Anglia	mrożone owoce i warzywa
Osmofrost Sp. z o.o.	lubelskie	Niemcy	mrożone owoce i warzywa
Nałęczowianka Sp. z o.o. (Nestle)	lubelskie	Francja/Szwajcaria	napoje i woda mineralna
Biłgorajska Wytwórnia Win Ambra SA	lubelskie	Niemcy	produkcja win
Alima-Gerber	podkarpackie	USA	produkcja soków i odżywek dla dzieci
CEDC	podlaskie	USA	produkcja wyrobów spirytusowych
British-American Tobacco Polska SA	podlaskie	Anglia	produkcja wyrobów tytoniowych
Smithfield Food (Morliny – Elk, Ekodrobie – Itawa)	warmińsko-mazurskie	USA	produkcja mięsa
Heineken	warmińsko-mazurskie	Holandia	produkcja browarnicza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy inwestorów PAIIIZ

British American Tobacco Polska S.A., międzynarodowe przedsiębiorstwo tytoniowe z siedzibą w Londynie

Firma rozpoczęła działalność w Polsce w 1991 roku, natomiast w listopadzie 1995 roku kupiła 65% akcji Przedsiębiorstwa Wyróbów Tytoniowych w Augustowie S.A. Z pierwszym dniem stycznia 1997 roku przedsiębiorstwo przyjęło nazwę British American Tobacco Polska S.A. (zdjęcie u dołu). Pod koniec 2002 roku fabryka uzyskała certyfikat Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001: 2000, co potwierdziło prawidłowość oraz jakość przebiegających w firmie procesów produkcyjnych. Obecnie przedsiębiorstwo posiada 17% udział w polskim rynku pod względem sprzedaży detalicznej.

Zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z umowy kupna akcji, BAT zainwestował w nowe obiekty, linie produkcyjne fabryki, poprawiono warunki pracy, skomputeryzowano stanowiska pracy, a także stworzono program wspierania plantatorów tytoniu w regionie. W 1996 powstała nowa kotłownia, a w 1998 – kralnia tytoniu. Obecnie firma BAT zatrudnia ponad tysiąc osób, natomiast za inwestowała dotąd w Polsce ponad 200 milionów dolarów i zamierza kontynuować inwestycje.

W najbliższych latach należy się spodziewać zwiększonego napływu inwestycji zagranicznych w przemysł spożywczy województw Polski Wschodniej. Będą temu

sprzyjały między innymi takie czynniki jak tania i dobrze wykształcona siła robocza (niskie koszty pracy), a także stosunkowo dobre i tanie surowce do produkcji w połączeniu z ekologicznymi warunkami upraw.

3.6. Klastry, organizacje i stowarzyszenia wspierające

Biorąc pod uwagę wewnętrzny potencjał rozwoju Polski Wschodniej przemysł spożywczy jest jednym z wiodących obszarów jej specjalizacji gospodarczej. Potwierdzeniem znaczenia przemysłu spożywczego może być fakt istnienia wielu inicjatyw klastrowych z nim związanych.

Jedną z takich inicjatyw klastrowych jest projekt Dolina Ekologicznej Żywności. Jako struktura otwarta, nastawiona na szerokie podejmowanie współpracy, ma szansę stać się wiodącym w Polsce Wschodniej klastrem koncentrującym się na żywnościowych produktach ekologicznych. Bardzo często też były tworzone inicjatywy skupione wokół produktu regionalnego, czy miejscowo skoncentrowanej produkcji rolnej określonego typu np. Epoka Gryczoka, Klaster cebularz lubelski, Klaster kalafiorowo-brokulowy, Klaster ogrodnictwo-sadowniczy. Istotne są również inicjatywy koncentrujące się na promocji żywności pochodzącej z określonego regionu „Naturalnie

z Podlasia", czy też starające się wzmocnić współpracę w określonej branży jak Podlaski Klaster Piekarniczy.

3.7. Potencjał rozwoju sektora

Na terenie Polski Wschodniej występuje również odpowiedni potencjał intelektualny, mogący przyczyniać się do rozwoju tej branży. We wszystkich województwach (oprócz świętokrzyskiego) są szkoły wyższe kształcące na kierunku Technologia żywności i żywienie człowieka. Są to:

- w województwie lubelskim: Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie,
- w województwie podkarpackim: Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Gospodarcza w Przemyśle,

- w województwie podlaskim: Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,
- w województwie warmińsko-mazurskim: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

Ponadto uczelnie rozwijając swoją ofertę edukacyjną, wprowadzają odpowiednie specjalizacje na istniejących, innych kierunkach, które mogą służyć jako odpowiednie, przyszłe kadry przemysłu spożywczego. Przykładem może być kierunek chemia żywności na Wydziale Biologiczno-Chemicznym Uniwersytetu w Białymstoku. Dodatkowo wzmocnianie potencjału naukowego odbywa się poprzez rozbudowę istniejącej bazy naukowo-dydaktycznej. Przykładem może być projekt „Rozwój infrastruktury Uczelni wraz z halą laboratoryjną do nowoczesnego przetwórstwa rolno-spożywczego” realizowany przez Państwową Wyższą Szkołę Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży. W zakres rzeczowy Projektu wchodzi: budowa budynku dydaktycznego Instytutu Technologii Żywności wraz z halą laboratoryjno-technologiczną przeznaczoną do celów dydaktycznych oraz zakup wyposażenia budynku dydaktycznego i hali laboratoryjno-technologicznej w niezbędny sprzęt, urządzenia, meble, aparaturę, komputery.

3.8. Perspektywy rozwoju sektora spożywczego w Polsce Wschodniej

- Przemysł spożywczy uznawany jest za rozwijający się, również na terenie województw Polski Wschodniej, stąd wnioskowanie o istnieniu perspektyw rozwoju.
- Pięć analizowanych województw posiada dość dobre zaplecze naukowo-badawcze uczelni Polski Wschodniej, a także odpowiednie otoczenie instytucjonalne.
- Istnieje również duży potencjał edukacyjny – rozwinięty system szkolnictwa średniego i wyższego.
- Dla tego obszaru stworzono oddzielny program operacyjny, z którego działań mogą skorzystać również przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem spożywczym. Współdziałanie na tym polu uznawane jest za priorytetowe.
- Obecnie występuje niski poziom koncentracji produkcji w przemyśle spożywczym, jednak te procesy będą dalej postępować, prowadząc z jednej strony do zmniejszania się liczby podmiotów, a z drugiej do wzrostu ich udziału w rynku.
- Prognozy dotyczące poziomu produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego pozwalają sądzić, iż w najbliższych latach będzie się on sukcesywnie zwiększał.
- Istnieją stosunkowo dobre i tanie surowce do produkcji, czemu sprzyjają ekologiczne warunki uprawy.
- Dzięki rosnącej liczbie przedsiębiorstw prywatnych i stale zwiększającej się aktywności przedsiębiorców, można przypuszczać, iż rozpoczęte inicjatywy klastrowe będą w przyszłości kontynuowane oraz pogłębiane.
- Istniejąca infrastruktura sprzyja inwestowaniu w przemysł spożywczy.

4. Zachęty inwestycyjne – pomoc publiczna

Zgodnie z mapą publicznej pomocy regionalnej, inwestorzy inwestujący w nowe przedsięwzięcia w Polsce Wschodniej mogą liczyć na najwyższy możliwy poziom wsparcia, jaki można uzyskać w Unii Europejskiej. Mogą oni otrzymać wsparcie z różnych źródeł równe 50% kosztów kwalifikowanych nowego projektu (w przypadku małych i średnich firm wsparcie może być powiększone odpowiednio do 70% i 60%).

Polska oferuje atrakcyjny system zachęt inwestycyjnych przeznaczonych na wspieranie nowych inwestycji w regionach. Składają się na niego przede wszystkim:

- zwolnienie z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych;
- zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- dotacje celowe z budżetu państwa;
- granty finansowe z funduszy strukturalnych UE.

Wszystkie te formy zachęt inwestycyjnych wiążą się, co do zasady, z udzielaniem pomocy publicznej w postaci regionalnej pomocy inwestycyjnej.

4.1. Regionalna pomoc inwestycyjna

Regionalna pomoc inwestycyjna jest pomocą udzielaną na tzw. **inwestycje początkowe**, które polegają na inwestycji w aktywa materialne oraz niematerialne i prawne związane z:

- utworzeniem nowego przedsiębiorstwa;
- rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa;
- dywersyfikacją produkcji istniejącego przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych, dodatkowych produktów;
- wprowadzeniem zasadniczej zmiany w procesie produkcyjnym istniejącego przedsiębiorstwa.

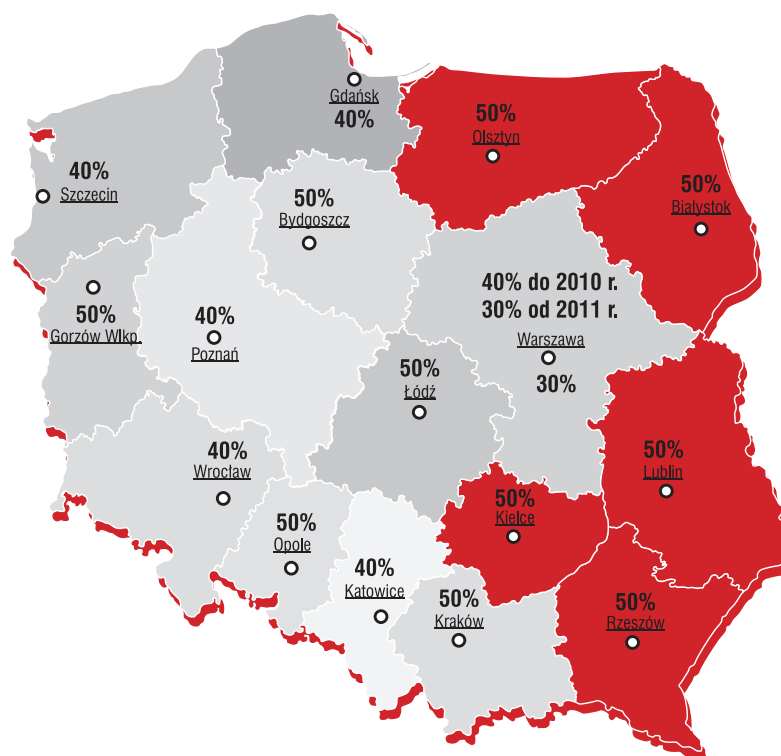
Aktywa materialne – to m.in. grunty, budynki, budowle oraz urządzenia.

Aktywa niematerialne i prawne – oznaczają aktywa związane z transferem technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. Za nową inwestycję nie uznaje się inwestycji odtworzeniowych.

Regionalną pomoc inwestycyjną oblicza się na dwa sposoby:

- w odniesieniu do ponoszonych nakładów inwestycyjnych
- w odniesieniu do dwuletnich kosztów zatrudnienia pracowników na nowo tworzonych miejscach pracy (koszty wynagrodzenia brutto oraz koszty składek na ubezpieczenia społeczne).

MAPA 5. Mapa pomocy regionalnej na lata 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRR, 2010 r.

Utworzenie nowych miejsc pracy – oznacza przyrost netto zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie, w porównaniu ze średnią z poprzednich 12 miesięcy.

4.2. Efekt zachęty

Dopuszczalność udzielania pomocy regionalnej zależy od spełnienia tzw. **efektu zachęty**. Oznacza on obowiązek złożenia wniosku o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem projektu inwestycyjnego, a dodatkowo, w przypadku dużych przedsiębiorstw, konieczne jest wykazanie, że wnioskowana pomoc spowoduje:

- znaczące zwiększenie rozmiaru, zasięgu lub zwiększenie całkowitej kwoty wydanej przez beneficjenta na projekt;
- znaczące przyspieszenie zakończenia projektu.

Efekt zachęty jest również spełniony, jeżeli w przypadku braku pomocy, projekt nie zostałby zrealizowany w danym obszarze objętym pomocą (np. w innym kraju zamiast w Polsce).

4.3. Zasady udzielania pomocy publicznej

Maksymalna dopuszczalna pomoc regionalna na jeden projekt inwestycyjny to wynik iloczynu jej intensywności w danym regionie (patrz mapa pomocy regionalnej) oraz kosztów kwalifikowanych: nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów zatrudnienia pracowników – jeśli pomoc przyznawana jest na tworzenie nowych miejsc pracy [mapa 5].

W przypadku dużych projektów inwestycyjnych (gdy koszty kwalifikowane przekraczają 50 mln EUR) ma zastosowanie mechanizm ograniczający maksymalną dopuszczalną pomoc regionalną, zgodnie ze wzorem:

$$\text{maksymalna kwota pomocy} = R \times (50 + 0,50B + 0,34C),$$

gdzie: **R** – oznacza intensywność pomocy zgodnie z mapą pomocy regionalnej; **B** – wartość kosztów kwalifikowanych w przedziale od 50 do 100 mln EUR; **C** – wartość kosztów kwalifikowanych powyżej 100 mln EUR.

W latach 2007-2013 do pomocy regionalnej kwalifikują się następujące rodzaje kosztów:

- wydatki na grunty, budynki i budowle oraz maszyny/urządzenia,
- w przypadku MSP koszty analiz przygotowawczych oraz usług doradczych związanych z inwestycją (do 50% faktycznie poniesionych kosztów),
- koszty związane z nabyciem aktywów innych niż grunty, budynki/budowle, objętych najmem lub dzierżawą w formie leasingu finansowego (przynajmniej na 5 lub 3 lata w przypadku MSP) z obowiązkiem ich nabycia wraz z wygaśnięciem najmu lub dzierżawy,

- koszty inwestycji w aktywa niematerialne i prawne, przy czym w wypadku dużych przedsiębiorstw uwzględnia się je do wysokości 50% całkowitej kwoty wydatków kwalifikowanych.

W przypadku projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa nabywane aktywa winny być nowe.

Przedsiębiorca, otrzymujący pomoc regionalną (niezależnie od jej formy), musi zagwarantować trwałość projektu, na który pomoc została przyznana. Oznacza to obowiązek utrzymania inwestycji w danym regionie przez okres przynajmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw (dalej również jako MSP) przez okres przynajmniej 3 lat od zakończenia projektu. W przypadku, gdy pomoc została udzielona w związku z tworzeniem nowych miejsc pracy w wyniku realizacji nowej inwestycji, wówczas nowo utworzone miejsca pracy muszą być utrzymane przez okres przynajmniej 5 lat (lub 3 lat w przypadku MSP), od dnia ich utworzenia. Nowe miejsca pracy powinny być utworzone w ciągu 3 lat od zakończenia inwestycji.

4.4. Fundusze strukturalne UE

Na lata 2007-2013 Polsce zostało przyznanych około 67,3 mld EUR w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej. Oznacza to, że Polska jest w tym okresie największym beneficjentem funduszy strukturalnych spośród wszystkich państw UE.

Powyższa kwota została rozdysponowana pomiędzy 5 krajowych Programów Operacyjnych:

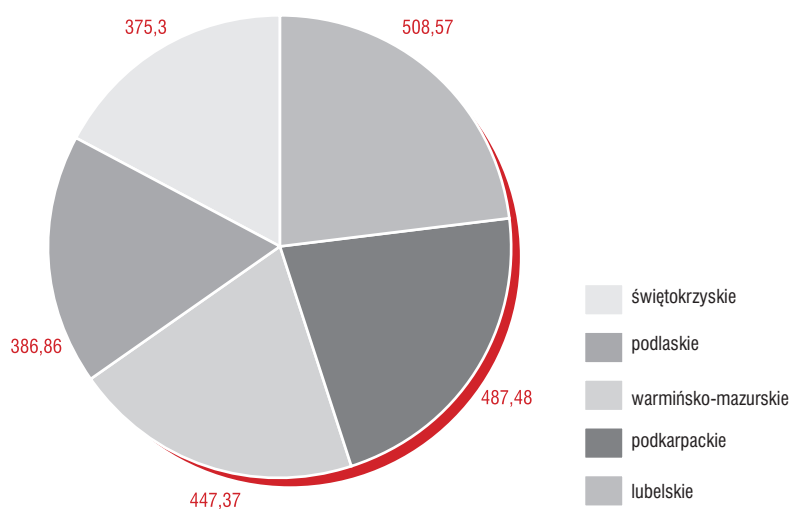
- Program Infrastruktura i Środowisko – 41,9% całości środków (27,9 mld EUR),
- Program Kapitał Ludzki – 14,6% całości środków (9,7 mld EUR),
- Program Innowacyjna Gospodarka – 12,4% całości środków (8,3 mld EUR),
- Program Rozwój Polski Wschodniej – 3,4% całości środków (2,3 mld EUR),
- Program Pomoc Techniczna – 0,8% całości środków (0,5 mld EUR).

Fundusze przyznane Polsce w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej trafiły również do 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) – 24,9% całości środków (16,6 mld EUR) oraz do Programu Celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej (0,7 mld EUR).

4.5. Programy dotyczące wyłącznie Polski Wschodniej

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) ma na celu przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw Polski Wschodniej poprzez stymulowanie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, zwiększeniu dostępu do Internetu szerokopasmowego, rozwoju miast metropolitalnych, poprawie infrastruktury kolejowej oraz rozwoju turystyki [wykres 3].

WYKRES 3. Łączna kwota w mln EUR na poszczególne województwa w ramach RPO

5. Fundusze strukturalne Unii Europejskiej na lata 2007-2013

W ramach środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007-2013 (realizacja do 2015 r.) jest dostępne bezpośrednie wsparcie inwestycyjne dla przedsiębiorców w ramach:

1. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (program obejmuje całą Polskę).
2. Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (program obejmuje 5 województw Polski Wschodniej).
3. Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa: Warmińsko-Mazurskiego, Podlaskiego, Lubelskiego, Świętokrzyskiego i Podkarpackiego.
4. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (program przeznaczony na całą Polskę, jak i poszczególne województwa).
5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

5.1. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG)

PO IG Działanie 1.4 Wsparcie projektów celowych

Beneficjenci: firmy planujące prowadzenie badań, których celem ma być wynalezienie nowych produktów (usług) lub udoskonalenie tych, które już istnieją.

Dofinansowane działania: przygotowanie dokumentów potrzebnych do wprowadzenia nowych produktów (usług) na rynek.

Intensywność i kwota wsparcia:

Dla dużych firm:

- dotacje na badania przemysłowe – do 50% wydatków kwalifikowanych,
- dotacja na prace rozwojowe – do 25% wydatków kwalifikowanych.

Dla pozostałych:

- dotacja na badania przemysłowe – do 70% wydatków kwalifikowanych,
- dotacja na prace rozwojowe – do 45% wydatków kwalifikowanych,
- kwota dofinansowania – do 5 mln EUR,
- całkowita wartość projektu do 50 mln EUR.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG Działanie 4.1 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R

Beneficjenci: firmy kontynuujące prace badawczo-rozwojowe w postaci wdrożeń, które zostały już wcześniej dofinansowane z działania 1.4 Programu.

Dofinansowane działania: praktyczne zastosowanie wyników prac badawczych w firmie, na zastosowanie ulep-

szeń w produktach lub wprowadzenie nowych produktów (towarów lub usług).

Intensywność i kwota wsparcia:

- mikro- i małe przedsiębiorstwa – do 70%,
- średnie przedsiębiorstwa – do 60%,
- duże przedsiębiorstwa – do 50%,
- wartość projektu – do 50 mln EUR,
- kwota wsparcia – do 20 mln PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG Działanie 4.2 Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego

Beneficjenci: małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność i mające siedzibę, a w przypadku przedsiębiorców będących osobami fizycznymi – miejsce zamieszkania, na terytorium RP.

Dofinansowane działania: rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach, wsparcie w zakresie opracowania wzoru przemysłowego lub użytkowego i wdrożenia go do produkcji.

Kwota wsparcia:

- w zakresie wzornictwa:
 - część inwestycyjna – 21 mln PLN,
 - część szkoleniowa – 1 mln PLN,
 - część doradcza – 600 tys. PLN,
 - przedsiębiorcy prowadzący działalność w sektorze transportu drogowego – 100 tys. EUR.
- w zakresie zwiększenia potencjału badawczo-rozwojowego:
 - część inwestycyjna – 1,4 mln PLN,
 - część szkoleniowa – 100 tys. PLN,
 - część doradcza – 100 tys. PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 4.3 Kredyt technologiczny

Beneficjenci: mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, planujący wdrożenie własnej lub nabytej nowej technologii oraz uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług.

Dofinansowane działania: inwestycje w zakresie wdrażania nowych technologii poprzez udzielenie MSP kredytu technologicznego z możliwością jego częściowej spłaty ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego w formie premii technologicznej.

Kwota wsparcia:

- premia technologiczna – maks. do 4 mln PLN.

Instytucja: Bank Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.com.pl)

POIG 4.4 Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym

Beneficjenci: przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe dokonujące nowych inwestycji oraz niezbędnych dla ich realizacji projektów doradczych i szkoleniowych, obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Kwota wsparcia:

- minimalna kwota wsparcia – **2,4 mln PLN**,
- maksymalna wartość projektu – **50 mln EUR**,
- maksymalna kwota wsparcia:
 - część inwestycyjna – **40 mln PLN**,
 - część doradcza – **1 mln PLN**,
 - część szkoleniowa – **1 mln PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

POIG 4.5 Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki

POIG 4.5.1 Wsparcie inwestycji w sektorze produkcyjnym

Dofinansowane działania: nowe inwestycje o charakterze innowacyjnym, obejmujące zakup lub wdrożenie rozwiązania technologicznego, które jest stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata lub wartość sprzedaży na świecie wyrobów lub usług wytworzonych w oparciu o tę technologię nie przekraczające 15% wartości sprzedaży w danej branży oraz spełniające poniższe warunki (łącznie): wydatki kwalifikowane nie mniejsze niż 160 mln zł oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 150 osób.

Intensywność wsparcia:

- do 30% wydatków kwalifikowanych.

POIG 4.5.2 Wsparcie inwestycji w sektorze usług nowoczesnych

Dofinansowane działania: nowe inwestycje obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 100 osób, prowadzące do utworzenia lub rozbudowy:

- centrów usług wspólnych (np. finanse, księgowość, zarządzanie zasobami ludzkimi, administracja, zaplecze bankowe i ubezpieczeniowe, badania rynkowe),
- centrów IT (np. rozwój oprogramowania, testowanie aplikacji, projektowanie i wdrażanie sieci, optymalizacji produktu, zarządzanie bazami danych).

Intensywność wsparcia:

- do 30% wydatków kwalifikowanych.

POIG 4.5.2 Wsparcie inwestycji w sektorze usług nowoczesnych (projekty B+R)

Dofinansowane działania: nowe inwestycje dotyczące rozpoczęcia lub rozwoju działalności badawczo-rozwojowej przez jednostki organizacyjne lub wyodrębnione organizacyjnie jednostki rozpoczynające lub rozwijające działalność, obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia

netto nie mniejszy niż 10 osób personelu B+R, prowadzące do utworzenia lub rozbudowy centrów badawczo-rozwojowych (np. centra usług inżynierskich, centra jakości)

Intensywność i kwota wsparcia:

- minimalna wartość wydatków kwalifikowanych – **od 2 mln PLN**,
- część inwestycyjna – maks. 70% wartości wydatków kwalifikowanych,
- część szkoleniowa – do 45% wartości wydatków kwalifikowanych, ale nie więcej niż **1 mln PLN**,
- część doradcza – do 50% wartości wydatków kwalifikowanych, ale nie więcej niż **600 tys. PLN**.

Instytucja: Ministerstwo Gospodarki (www.mg.gov.pl)

PO IG 5.1 Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym

Beneficjenci: osoby prawne prowadzące powiązanie kooperacyjne.

Dofinansowane działania: wspólne przedsięwzięcia grup podmiotów mających na celu przygotowanie wspólnego produktu lub usługi o charakterze innowacyjnym i ich wprowadzenie na rynek.

Kwota wsparcia:

- część inwestycyjna – **20 mln PLN**,
- część doradcza – **400 tys. PLN**,
- część szkoleniowa – **1 mln PLN**,
- ekspansja rynkowa – **600 tys. PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 5.3 Wspieranie ośrodków innowacyjności

Beneficjenci: wysoko wyspecjalizowane IOB świadczące usługi o wysokim potencjale rynkowo-technologicznym, w tym podmioty zarządzające parkami naukowo-technologicznymi, inkubatorami technologii, centrami zaawansowanych technologii, centrami produktywności, innymi ośrodkami specjalistycznych usług dla przedsiębiorców, w szczególności MSP.

Dofinansowane działania: doradztwo w zakresie przygotowania strategii rozwoju ośrodka uwzględniające potrzeby przedsiębiorców; doradztwo oraz promocja wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka; inwestycje wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie rozbudowy lub modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej; działania promocyjne wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie promocji usług instytucji proinnowacyjnego otoczenia biznesu w środowisku lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.

Minimalna wartość projektu: 40 mln PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 5.4 Zarządzanie własnością intelektualną

Beneficjenci: MSP (dla projektów 1, 2); Instytucje otoczenia biznesu (projekt 3)

Dofinansowane działania:

- pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej,
- wsparcie dla przedsiębiorców na pokrycie kosztów związanych z postępowaniem w zakresie unieważnienia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji lub stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji,
- projekty dotyczące upowszechnienia wiedzy na temat korzyści wynikających z ochrony własności intelektualnej w przedsiębiorstwach.

Kwota wsparcia:

- uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej – od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN,
- realizacja ochrony własności przemysłowej – od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN,
- popularyzacja wiedzy w zakresie własności intelektualnej – od 200 tys. do 2 mln PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 6.1 Paszport do eksportu

Beneficjenci: małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP).

Dofinansowane działania: pakiet usług dla przedsiębiorców składający się z doradztwa, wyszukiwania i doboru partnerów na rynku docelowym, udziału w imprezach targowo-wystawienniczych w charakterze wystawcy, udziału w branżowych misjach gospodarczych, uzyskanie niezbędnych dokumentów uprawniających do eksportowania produktów.

Kwota i intensywność wsparcia:

- przygotowanie planu rozwoju eksportu – do 10 tys. PLN,
- wdrożenie planu rozwoju eksportu – do 200 tys. PLN oraz do 50% całkowitych wydatków kwalifikowanych.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 8.1 Wsparcie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej

Beneficjenci: mikro- i mali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą nie dłużej niż 1 rok od dnia rejestracji oraz spółki kapitałowe w organizacji.

Dofinansowane działania: realizacja indywidualnych projektów beneficjentów, mających na celu świadczenie usług drogą elektroniczną i ewentualne wytworzenie produktów cyfrowych niezbędnych do świadczenia tych usług, które będą dofinansowywane przez okres 24 miesięcy ich realizacji od dnia rozpoczęcia realizacji projektu określonego w umowie o dofinansowanie.

Kwota wsparcia:

- wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej – do 80% wydatków kwalifikowanych projektu – od 20 tys. PLN do 1 mln PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 8.2 Wsparcie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B

Rodzaj dofinansowanych działań: przedsięwzięcia o charakterze technicznym (informatycznym) i organizacyjnym, prowadzące do realizacji procesów biznesowych w formie elektronicznej, obejmujących trzech lub więcej współpracujących przedsiębiorców; czas dofinansowania – do 24 miesięcy.

Kwota wsparcia: od 20 tys. PLN do 2 mln PLN.

PO IG 8.4 Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili”

Beneficjenci: mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe non-profit.

Dofinansowane działania: budowa i utrzymanie dedykowanej infrastruktury teleinformatycznej stworzonej pomiędzy najbliższym lub najbardziej efektywnym punktem dystrybucji internetu a grupą docelową (na obszarze gminy może być realizowany więcej niż jeden projekt tego typu).

Minimalna kwota wsparcia: 30 tys. PLN.

Instytucja: Władza Wdrażająca Programy Europejskie (www.wvpe.gov.pl)

5.2. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej**PO RPW 1.3 Wsparcie innowacji**

Beneficjenci: uczelnie, jednostki naukowe, JST oraz związki i stowarzyszenia, instytucje wspierające rozwój innowacyjny regionu, przedsiębiorcy, agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego, organizacje pozarządowe.

Dofinansowane działania:

- budowa i inne roboty budowlane oraz wyposażenie w sprzęt jednostek naukowych wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,
- budowa i inne roboty budowlane oraz uruchomienie parków przemysłowych, parków technologicznych oraz inkubatorów m.in.: technologicznych wraz z wyposażeniem znajdujących się w nich laboratoriów oraz zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,

- budowa i inne roboty budowlane wraz z uruchomieniem centrów doskonałości i centrów transferu technologii,
- tworzenie infrastruktury zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych na potrzeby stworzenia obszarów produkcyjnych oraz stref nowoczesnych usług (tj. centra logistyczne, parki maszynowe, parki technologiczne, inkubatory itp.) – kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje wraz z budową dróg wewnętrznych i połączeniem ich z istniejącym układem komunikacyjnym oraz doprowadzeniem mediów.

Kwota kosztów kwalifikowalnych: minimum 4 mln PLN.

Intensywność wsparcia: do 90%.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

5.3. Regionalne Programy Operacyjne Województw Polski Wschodniej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego

PRO WM 1.1.6 Wsparcie na nowe inwestycje dla dużych przedsiębiorstw

Beneficjenci: duże przedsiębiorstwa, zatrudniające więcej niż 250 pracowników.

Dofinansowane działania: wsparcie nowych inwestycji w zakresie:

- **innowacji procesowych** – stosowania innowacyjnych w regionie metod produkcji,
- **innowacji produktowych** – dostarczania nowych lub znacząco ulepszonych towarów i usług,
- **innowacji organizacyjnych** – zmian dotyczących organizacji firmy.

Promowane są rozwiązania innowacyjne, nie stosowane do tej pory w regionie.

Kwota wsparcia:

- od 300 tys. PLN do 4 mln PLN (do 50% kwoty kosztów kwalifikowanych),

- wartość projektu: do 8 mln PLN

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

RPO WM 1.1.7 Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw i sektora MŚP w zakresie innowacji i nowych technologii

Beneficjenci: mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Dofinansowane działania: wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań w procesie produkcji, dystrybucji oraz w samej organizacji firmy; tworzenie przez firmę nowych i nowoczesnych produktów; budowa lub przebudowa infrastruktury oraz na zakup sprzętu, który umożliwi zastosowanie nowoczesnych technologii, maszyn w procesie produkcyjnym.

Intensywność i kwota wsparcia:

- dotacja do 50% kosztów kwalifikowanych projektu,
- wartość projektu: do 8 mln PLN,
- kwota wsparcia: od 20 tys. PLN do 2 mln PLN.

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

RPO WM 1.1.9 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Beneficjenci: mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Dofinansowane działania: służące wzrostowi konkurencyjności przedsiębiorstw, dotacje inwestycji rozwojowych; inwestycje, w wyniku których zostaną utworzone nowe miejsca pracy lub, dzięki którym, zostaną utrzymane już istniejące.

Intensywność i kwota wsparcia:

- kwota wsparcia – od 10 tys. PLN do 1,5 mln PLN,
- poziom dofinansowania – do 50%.

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego

RPO WP 1.4.1 Mikroprzedsiębiorstwa

RPO 1.4.2 Małe i średnie przedsiębiorstwa

Beneficjenci: promowane będą rozwiązania sprzyjające oszczędności surowców i energii oraz zmniejszaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska. Pozyskane środki można przeznaczyć na zakup maszyn i urządzeń lub licencji, patentów itp. Pomoc może być udzielona jedynie na nową inwestycję (w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne) związaną z: utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacją produkcji przedsiębiorstwa poprzez wprowadzenie nowych, dodatkowych produktów, zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie.

Intensywność i kwota wsparcia:

maksymalny poziom dofinansowania:

- do 70% dla mikro- i małych przedsiębiorstw,
- do 60% dla średnich przedsiębiorstw,

- do **50%** dla przedsiębiorstw działających w sektorze transportu
- do **50%** dla przedsiębiorstw w przypadku pomocy de minimis.

Maksymalna kwota dofinansowania:

- dla małych i średnich przedsiębiorstw **4 mln PLN**;
- mikroprzedsiębiorstwa – **500 tys. PLN**.

Minimalna/Maksymalna kwota wsparcia:

- mikroprzedsiębiorstwa – min. wartość projektu **30 tys. PLN**,
- małe i średnie przedsiębiorstwa – min. wartość projektu **100 tys. PLN**.

Maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych – bez ograniczeń.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (www.wrotapodlasia.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego

RPO WL 1.1 Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw

Beneficjenci: celem działania jest zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw realizujących projekty na terenie województwa lubelskiego.

Intensywność i kwota wsparcia: maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi maksymalnie **70%**. Minimalna wartość projektu wynosi **143 tys. PLN**. Maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć **8 mln PLN**.

Minimalna wartość wsparcia wynosi **21,5 tys. PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **310 tys. PLN**.

Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **1 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **500 tys. PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

RPO WL Działanie: 1.2 Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw

Beneficjenci: celem działania jest poprawa konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą dłużej niż 2 lata, realizujących innowacyjne projekty inwestycyjne na terenie województwa lubelskiego. Cel zostanie zrealizowany poprzez wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z nowocześnieowaniem oferty produktowej i technologicznej mikroprzedsiębiorstw.

Intensywność i kwota wsparcia: maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi maksymalnie **70%**. Minimalna wartość projektu wynosi **42,5 tys. PLN**. Minimalna wartość wsparcia wynosi **30 tys. PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **700 tys. PLN**.

Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **2 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **1 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

RPO WL Działanie: 1.3 Dotacje inwestycyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw

Beneficjenci: można uzyskać środki na przedsięwzięcia związane z wprowadzaniem nowych lub nowocześnieowaniem istniejących produktów, wdrażaniem innowacyjnych technologii, a także poprawę rozwiązań organizacyjnych i marketingowych w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Forma wsparcia:

maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu dla:

- małych przedsiębiorstw wynosi maksymalnie **70%**,
- średnich przedsiębiorstw wynosi maksymalnie **60%**.

Minimalna wartość projektu wynosi **143 tys. PLN**. Maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć **8 tys. PLN**. Minimalna wartość wsparcia wynosi **85 tys. PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **1 mln PLN**. Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **4 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **2 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego

RPO WŚ 1.1 Bezpośrednie wsparcie sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

Beneficjenci: będą wspierane jedynie te projekty, które mają charakter innowacyjny lub w znaczący sposób wpłyną na wzrost zatrudnienia. Realizowane projekty muszą skutkować podniesieniem konkurencyjności przedsiębiorstwa w skali rynku lokalnego bądź regionalnego.

Intensywność i kwota wsparcia: maksymalna wysokość dotacji 50% kosztów kwalifikowanych projektu. W przypadku mikroprzedsiębiorstw (z wyjątkiem prowadzących działalność gospodarczą w sektorze transportu), istnieje możliwość zwiększenia maksymalnej wartości procentowej dotacji o 20%.

Wartość wydatków kwalifikowalnych nie mniejsza niż **20 tys. PLN** i poniżej **8 mln PLN**. Minimalna wartość dotacji to **10 tys. PLN**, a maksymalna: dla mikroprzedsiębiorstw – **1,5 mln PLN**, dla małych przedsiębiorstw – **2,4 mln PLN**, dla średnich przedsiębiorstw – **3,999 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego (www.sejmik.kielce.pl).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego

RPO WP 1.1 Schemat B: Bezpośrednie dotacje inwestycyjne

Beneficjenci: otrzymane środki można wykorzystać na wszelkie inwestycje, które poprawią funkcjonowanie oraz proces produkcji i zarządzania w firmie. Można m.in. kupić patenty i nowe technologie, które podniosą wydajność

i konkurencyjność przedsiębiorstwa, również jako element towarzyszący projektu – montaż instalacji i urządzeń zapobiegających zanieczyszczeniu środowiska.

Kwota wsparcia: minimalna kwota wsparcia – 10 tys. PLN. Maksymalna kwota wsparcia: mikro- i małe przedsiębiorstwa – 800 tys. PLN, średnie przedsiębiorstwa – 1,2 mln PLN.

Maksymalna kwota wsparcia MŚP w przypadku projektów wykazujących wyższy poziom innowacyjności:

- projekty innowacyjne, w których zastosowano rozwiązania stosowane w kraju przez okres nie dłuższy niż 4 lata – 2 mln PLN,
- projekty o wysokim potencjale innowacyjnym, w których zastosowano rozwiązania stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata do 5,6 mln PLN.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (www.si.podkarpackie.pl)

RPO WP 1.3 Regionalny system innowacji

Beneficjenci: celem jest stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu potencjału innowacyjnego w regionie oraz transferu wiedzy. W ramach tego programu można zbudować lub udoskonalić zaplecze badawczo-rozwojowe, np. wybudować laboratorium, bądź stworzyć sieć współpracy pomiędzy swoją firmą bądź wieloma firmami a jednostką naukową lub jednostkami naukowymi w regionie.

Kwota wsparcia: dotacja do 70% kosztów kwalifikowanych projektu.

Maksymalna kwota wsparcia: do 30 mln PLN.

Maksymalna wartość projektu:

- do 400 tys. PLN dla projektów w zakresie zakupu środków trwałych do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych,
- do 4 mln PLN dla projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury badawczo rozwojowej,
- do 40 mln PLN dla projektów w zakresie wsparcia parków technologicznych.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (www.si.podkarpackie.pl)

5.4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (program przeznaczony na całą Polskę, jak i poszczególne województwa)

PO KL 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach

Beneficjenci: przedsiębiorcy

Przykładowe projekty:

- ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców przygotowane w oparciu o indywidualne strategie rozwoju firm,
- ogólnopolskie otwarte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw,
- studia podyplomowe dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO KL 4.2 Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym

Instytucja: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Wdrożeń i Innowacji

Beneficjenci: wszystkie podmioty – za wyjątkiem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Przykładowe projekty:

- podnoszenie umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacja rezultatów prac badawczych w zakresie wagi i zasad badań naukowych i prac rozwojowych dla gospodarki oraz potrzeb sektora nauki i gospodarki w tym zakresie,
- upowszechnianie osiągnięć nauki w procesie kształcenia na poziomie wyższym.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN

PO KL 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie

POKL 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw

POKL 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie

Beneficjenci: wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych.

Przykładowe projekty:

Poddziałanie 8.1.1

- szkolenia oraz doradztwo dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw (w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych);
- doradztwo dla mikro i MSP, w tym dla osób samozatrudnionych, w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości;
- szkolenia, kursy i doradztwo zawodowe skierowane do dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji w szczególności osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach.

Poddziałanie 8.1.2

- pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania

i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim;

- wsparcie dla pracodawców i pracowników firm przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne;
- szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych,
- badania i analizy dotyczące trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN.

Instytucja: Instytucje regionalne wskazane przez samorząd województwa

5.5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolniczego i leśnego

Działanie 123 – Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej

Beneficjenci: celem działania jest poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, uwarunkowana wzrostem wartości dodanej, jakości produkcji, obniżeniem kosztów oraz rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji, jak również poprawa warunków produkcji w odniesieniu do obowiązujących lub nowo wprowadzanych standardów. Celem realizacji działania jest również wzmocnienie pozycji grup producentów rolnych w kanale marketingowym zbytu produktów, a także szerszy ich udział w uzyskiwaniu wartości dodanej produkcji rolnej poprzez wsparcie inwestycji w zakresie przetwarzania produktów rolnych.

Kwota wsparcia: maksymalna wysokość pomocy, przyznana w okresie realizacji PROW jednemu beneficjentowi wynosi **20 mln PLN**. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż **100 tys. PLN**.

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:

- **25%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
- **40%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo;
- **50%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo:
 - który zaopatruje się w surowce na podstawie umów długoterminowych, zawieranych z grupami producentów rolnych, wstępnie uznanymi grupami lub uznanymi organizacjami producentów owoców i warzyw
 - który jest zarejestrowany jako grupa producentów rolnych lub ich związek, wstępnie uznana grupa lub uznana organizacja producentów owoców i warzyw

– który realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne.

Instytucja: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.arimr.gov.pl)

Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich

Działanie 312 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

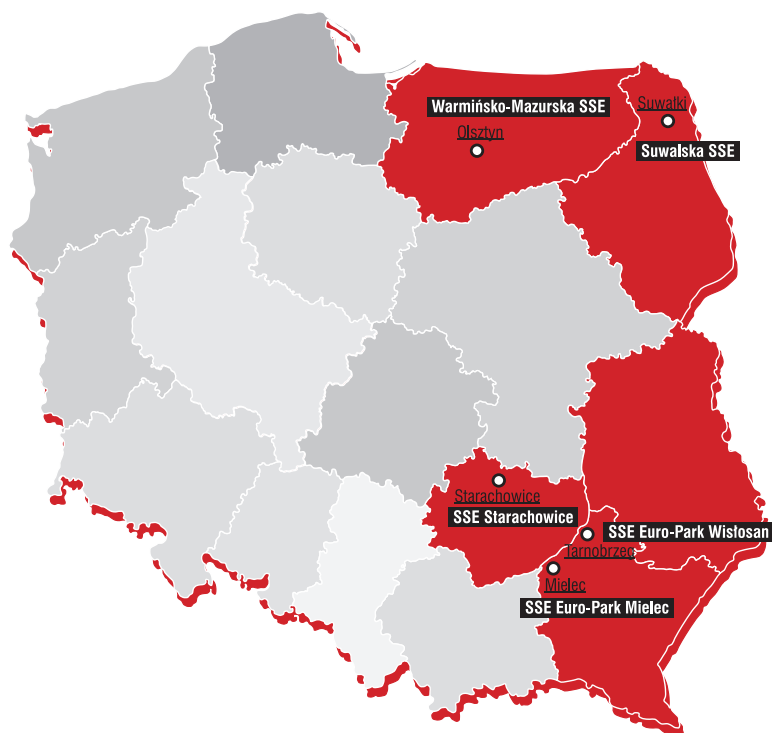
Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:

- **100 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej jednego i mniej niż dwóch miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- **200 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej dwóch i mniej niż trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- **300 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć **300 tys. PLN**. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie **50%** kosztów kwalifikowalnych operacji.

MAPA 6. Mapa pomocy regionalnej na lata 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych SSE, czerwiec 2010 r.

Nakłady inwestycyjne poniesione przez inwestorów we wszystkich 5 strefach Polski Wschodniej wyniosły ponad 15,75 mld PLN przy jednoczesnym utworzeniu prawie 49 tys. miejsc pracy. Najwięcej miejsc pracy utworzyli inwestorzy w strefach: tarnobrzelskiej i mieleckiej (odpowiednio 23 335 i 11 953). Ze względu na bardzo atrakcyjne warunki inwestowania strefy przyciągają zarówno kapitał polski, jak i zagraniczny, przy czym udział kapitału zagranicznego w specjalnych strefach ekonomicznych Makroregionu Polski Wschodniej jest wyższy niż kapitału polskiego.

6.1. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Położona w północno-wschodnim rejonie Polski, o łącznym obszarze **838,9 ha gruntów**, z czego 222 ha jest dostępnych pod inwestycje. Na obszar ten składają się **24 podstrefy** zlokalizowane na terenie następujących miast i gmin: Bartoszyce, Ciechanów, Dobie Miasto, Elbląg, Iława, Iłowo, Lidzbark Warmiński, Mława, Morąg, Mrągowo, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko,

Olsztyn, Olsztynek, Orzysz, Ostrołęka, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Szczytno oraz Wielbark.

Na dzień 30 września 2010 roku wydano **64 zezwolenia** na prowadzenie działalności w strefie, **39 przedsiębiorstw** prowadziło działalność gospodarczą, poniesiono **3 mld PLN** nakładów inwestycyjnych oraz utworzonych zostało **5586** nowych miejsc pracy.

MAPA 7. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Siedziba: Olsztyn

Województwa: warmińsko-mazurskie, mazowieckie

TABELA 7. Najwięksi inwestorzy w Warmińsko-Mazurskiej SSE

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Michelin Polska S.A.	Francja	opony
LG Electronics Mława Sp. z o.o.	Korea Pd.	elektroniczny
Swedwood Poland Sp. z o.o.	Szwecja	drzewny
Wydawnictwo Bauer Sp. z o.o.	Niemcy	poligraficzny
Wójcik Fabryka Mebli Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Cetco Poland Sp. z o.o.	Holandia	materiały budowlane
Fabryka Mebli Szybaka Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Bruss Polska Sp. z o.o.	Niemcy	metalowy
DFM Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Fabryka Mebli Taranko Aleksander Taranko	Polska	meblowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie baz danych PAiiIZ

6.2 Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Położona jest na terenie województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz mazowieckiego. Zajmuje łączny obszar **342,76 ha**, z czego 106,16 ha jest dostępnych do zagospodarowania w czterech podstrefach: Suwałki, Elk, Gołdap oraz Białystok.

Na terenach strefy działalność gospodarczą prowadzi ponad **60 firm** z kapitałem polskim i zagranicznym, które utworzyły ponad **5300 nowych miejsc pracy** i poniosły nakłady inwestycyjne o wartości ponad **1,5 mld PLN**.

MAPA 8. Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Siedziba: Suwałki

Województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie

TABELA 8. Najwięksi inwestorzy w Suwalskiej SSE

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Pfleiderer MDF Sp. z o.o.	Niemcy	drzewny
Rockwool Polska Sp. z o.o.	Dania	budowlany
Porta KMI Poland Sp. z o.o.	Polska	drzewny
Impress Decor Polska Sp. z o.o.	Austria	poligraficzny
Malow Sp. z o. o.	Polska	metalowy
Mispol S.A.	Polska	spożywczy
Iryd Sp. z o.o.	Polska	metalowy, drzewny
Aquael Sp. z o.o.	Polska	mechanika precyzyjna
Cezar D. Niewiński	Polska	tworzyw sztucznych
Reckman Sp.j.	Polska	odzieżowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie baz danych PAIIIZ

6.3 Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan

Posiada podstrefy na terenie aż 5 województw, w tym 3 w Polsce Wschodniej: podkarpackim, świętokrzyskim, lubelskim oraz w mazowieckim i dolnośląskim. Łączny obszar strefy to **1551,91 ha**, z czego 535,7 ha to wolne tereny do zagospodarowania w 17 podstrefach: Tarnobrzeg, Stalowa Wola, Nowa Dęba, Staszów, Radom, Jąsło, Wrocław-Kobierzyce, Przemyśl, Janów Lubelski, Sie-

dlce, Łuków, Tomaszów Lubelski, Węgrów, Nowe Miasto nad Pilicą, Kraśnik, Przasnysz, Horodło.

Do końca marca 2010 roku wydano **188 zezwoleń**, w tym **32 dla firm** z udziałem kapitału zagranicznego, utworzono **17 tys. nowych miejsc pracy**, a nakłady inwestycyjne przekroczyły **5,53 mld PLN**.

MAPA 9. Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan

Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan

Siedziba: Tarnobrzeg

Województwa: podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie, mazowieckie i dolnośląskie

TABELA 9. Najwięksi inwestorzy w Tarnobrzaskiej SSE Euro-Park Wisłosan

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
LG Philips LCD Poland Sp. z o.o.	Korea	produkcja telewizorów i monitorów LCD
ATS Stahlschmidt&Maiworm Sp. z o.o.	Niemcy	produkcja felg aluminiowych
Sanfarm Sp. z o.o.	Polska	produkcja farmaceutyków
LG Electronics Wrocław Sp. z o.o.	Polska	elektronika
Heesung Electronics Poland Sp. z o.o.	Korea	elektronika
QuadWinkowski Sp. z o.o.	Polska	drukarnia, usługi poligraficzne
Toshiba Television Central Europe Sp. z o.o.	Japonia	elektronika
Alumetal Gorzyce Sp. z o.o.	Polska	metalowy
Jadar Technikat S.A.	Polska	produkcja kostki brukowej
Zakłady Metalowe Dezamet S.A.	Polska	przemysł obronny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie baz danych PAIIIZ

6.4 Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec

Zlokalizowana jest głównie w południowo-wschodniej Polsce, zajmuje łączny obszar **1135 ha** w 22 podstrefach, z czego 396,5 ha to obszary do zagospodarowania, zlokalizowane w podstrefach znajdujących się na terenie miast i gmin: Mielec, Rzeszów, Głogów Małopolski, Trzebownisko, Lublin, Ropczyce, Ostrów, Zamość, Leżajsk,

Jarosław, Laszki, Sanok i Zagórz, Lubaczów, Kolbuszowa oraz Szczecin.

Do końca III kwartału 2010 roku wydano **195 zezwoleń** na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy, inwestorzy ponieśli **4,5 mld PLN nakładów inwestycyjnych** oraz utworzyli **12 438 nowych miejsc pracy**.

MAPA 10. Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec

Siedziba: Mielec

Województwa: podkarpackie, lubelskie, małopolskie i zachodnio-pomorskie

TABELA 10. Najwięksi inwestorzy w SSE Euro-Park Mielec

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Polskie Zakłady Lotnicze Mielec Sp. z o.o.	USA	lotnictwo
MTU Aero Engines Polska Sp. z o.o.	Niemcy	lotnictwo
Borgwarner Turbo Systems Polnad Sp. z o.o.	USA	motoryzacja
Lear Corporation Sp. z o.o.	USA	motoryzacja
Kirchhoff Polska Sp. z o.o.	Niemcy	motoryzacja
Firma Oponiarska Dębica S.A.	USA	motoryzacja
Kronospan Mielec Sp. z o.o.	Austria	przetwórstwo drewna
Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o.	USA	opakowania
Bury Sp. z o.o.	Polska	elektronika
BRW Sp. z o.o.	Polska	meble
Goodrich Aerospace Poland Sp. z o.o.	USA	lotnictwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie baz danych PAIIIZ

6.5. Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice

Zlokalizowana jest na terenie województwa świętokrzyskiego, a swoje podstrefy posiada również w województwach: lubelskim, mazowieckim, łódzkim oraz opolskim. Strefa zajmuje łącznie powierzchnię **595,8 ha**, z czego do zagospodarowania pozostało 225,38 ha (stan na koniec września 2010 r.) w następujących podstrefach: Starachowice, Ostrowiec Św., Skarżysko Kamienna, Końskie, Stąporków, Suchedniów, Morawica, Szydłowiec, Puławy, Ilża.

Na koniec trzeciego kwartału 2010 roku **aktywnych zezwoleń w strefie było 69**, utworzono **2914 nowych miejsc pracy**, a inwestorzy ponieśli **1,426 mld PLN nakładów inwestycyjnych**.

MAPA 11. Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice

Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice

Siedziba: Starachowice

Województwa: świętokrzyskie, lubelskie, mazowieckie, łódzkie, opolskie

TABELA 11. Najwięksi inwestorzy w SSE Starachowice

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Biella Szydłowiec Sp. z o.o./Biella-Neher AG	Szwajcaria	artykuły biurowe
Cerrad Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Cersanit II S.A.	Polska	ceramika sanitarna
Gerda 2 Sp. z o.o.	Polska	metalowy
Gerda 3 Sp. z o.o.	Polska	metalowy
MAN Bus Sp. z o.o./MAN Nutzfahrzeuge Gruppe	Niemcy	motoryzacyjny
Orizzonte Polska Sp. z o.o.	Międzynarodowy	metalowy
RR Donnelley Starachowice Sp. z o.o./RR Donnelley	USA	poligraficzny
Starpol II Sp. z o.o.	Polska	elektrotechniczny
Star-Dust Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Ceramika Nowa Gala II Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Star-Gres Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Alpol Gips Sp. z o.o.	Polska	materiały budowlane
Nova Ceramika Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Ceramika Końskie Sp. z o.o.	Włochy	ceramiczny
Kaye Aluminium Opole Sp. z o.o.	Hiszpania	metalowy
Valdi Ceramika Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Zakłady Azotowe Puławy S.A.	Polska	chemiczny
Air Liquide Polska Sp. z o.o.	Francja	chemiczny
Fabryka Kottów Sefako S.A.	Polska	metalowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie baz danych PAIiIZ

7. Parki Naukowo-Technologiczne i Przemysłowe

W Polsce funkcjonuje lub znajduje się na zaawansowanym etapie tworzenia ponad 30 parków technologicznych. Najprężniej działa 20 z nich. W sumie ulokowanych jest tam 523 instytucji oraz 18 jednostek naukowo-badawczych. W parkach tych zatrudnionych jest ponad 16,5 tys. osób. Dwadzieścia najdynamiczniej rozwijających się parków zajmuje niemal 1,3 tys. ha, z czego zagospodarowanych jest prawie 550 tys. m². Stanowi to niewiele powyżej 3% ich całkowitej powierzchni. Wśród największych parków znajdują się parki technologiczne z Krakowa, Bełchatowa i Płocka oraz podkarpacki Aeropolis. Ich powierzchnia to odpowiednio 416 ha, 384 ha, 200,4 ha oraz 118 ha. Stanowią one 88% całkowitej powierzchni tych dwudziestu parków. Oprócz Aeropolis, wśród 20 największych parków, znajduje się jeszcze jeden park ulokowany w Makroregionie Polski Wschodniej – Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach. Co prawda nie jest on tak duży jak Aeropolis: o ile park podkarpacki zajmuje powierzchnię 118 ha wykorzystywaną w niecałych 2%, to park w Suwałkach zajmuje 8,6 ha (wykorzystanie 0,55%). Zatrudnienie jest także największe w parku podkarpackim, 618 osób wobec 80 osób w parku suwalskim.

7.1. Kielecki Park Technologiczny

Kielecki Park Technologiczny powstał na bazie Kieleckiego Inkubatora Technologicznego utworzonego w 2008 roku. Od początku swojego istnienia inkubator współpracował z małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz samorządem lokalnym. W lipcu 2009 roku, uchwałą Rady Miasta Kielce, jednostka zmieniła nazwę na Kielecki Park Technologiczny. Park powstał m.in. w celu wspierania funkcjonowania nowo utworzonych, innowacyjnych firm. Jest on ukierunkowany na rozwój przedsiębior-

czości akademickiej, wspieranie relacji na linii nauka-gospodarka, preinkubację i inkubację przedsiębiorstw wywodzących się z uczelni. Koncepcja utworzenia parku zakłada funkcjonowanie dwóch wyodrębnionych komórek organizacyjnych: **Inkubatora Technologicznego** (przeznaczonego dla firm w fazie start-up) oraz **Centrum Technologicznego** (przeznaczonego dla firm opuszczających Inkubator Technologiczny w fazie ekspansji lub dla kapitału zewnętrznego planującego uruchomienie działalności w Kielcach).

Na potrzeby KPT zostanie zagospodarowana północna, przemysłowa część Kielc. Budynek Kieleckiego Parku Technologicznego będą miały ok. 17 tys. m² powierzchni. W planach jest zakup kolejnych terenów, które będzie można w przyszłości wykorzystać pod inwestycje parku. Zasiadanie parku ma się rozpocząć na początku 2011 roku.

Kielecki Park Technologiczny

ul. Piotrkowska 6

25-510 Kielce

tel./fax: +48 (41) 367 63 55

tel.: +48 (41) 367 63 85

7.2. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny

Lubelski Park Naukowo-Technologiczny został utworzony w maju 2005 roku. Akcjonariuszami parku są: samorząd województwa lubelskiego oraz Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie. Obszar parku liczy, wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, łączną powierzchnię przekraczającą 10 000 m².

Misją Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego jest wspieranie rozwoju województwa lubelskiego poprzez stworzenie zinstytucjonalizowanej platformy dla współpracy lubelskich uczelni wyższych i biznesu. Głównym założeniem powstania Parku jest wspieranie realizacji projektów komercjalizacji wyników badań naukowych, które przyczyniłyby się do podniesienia stanu innowacyjności lubelskich przedsiębiorstw. W 2009 roku nastąpiło oficjalne otwarcie pierwszych obiektów parku. Obecnie na terenie parku prowadzą działalność m.in.: **Laboratorium Badań Genetycznych Sp. z o.o.** (badania chromosomów ludzkich w niepowodzeniach rozrodu, badania nad wykrywaniem genetycznych uszkodzeń oraz podatności na poszczególne choroby genetyczne), **Centralne Laboratorium Aparaturowe Uniwersytetu Przyrodniczego** (prowadzenie certyfikowanych prac badawczych i pomiarowych – w tym pomiary fizyko-chemiczne w szerokim zakresie, działalność szkoleniowa w zakresie praktyki analitycznej), **Lubelskie Centrum Konsultingu Sp. z o.o.** (usługi consultingowe, usługi dla MSP w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, obsługa handlu międzynarodowego, działalność szkoleniowa), **VADO Sp. z o.o.** (produkcja oprogramowań oraz specja-

listycznych systemów teleinformatycznych, opracowanie i produkcja urządzeń elektronicznych, doradztwo specjalistyczne), **KTI Konsulting** (usługi doradcze i szkoleniowe w zakresie pozyskiwania finansowania projektów ze źródeł zewnętrznych, w szczególności dotacji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej), **Centrum Innowacji i Transferu Technologii Lubelskiego Parku Technologicznego Sp. z o.o.** (usługi związane z postprodukcją, animacją i efektami wizualnymi do projektów reklamowych, telewizyjnych, filmowych i na potrzeby nowych mediów, produkcja spotów reklamowych, teledysków filmów pełnometrażowych).

Lubelski Park Naukowo-Technologiczny

ul. Dobrzyńskiego 3

20-262 Lublin

tel.: +48 (81) 534 61 00

fax: +48 (81) 531 85 48

e-mail: biuro@lntp.pl

www.lntp.pl

7.3. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis

Ideą utworzenia parku było założenie, że ma on być jednym z instrumentów podnoszenia konkurencyjności podkarpackiej gospodarki, wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz zarządzania zasobami wiedzy i kapitału. Istotą działania parku, ulokowanego w Rzeszowie na 118 ha, postrzegano jako ogniwo łączące i przetwarzające innowacyjne pomysły naukowe w nowoczesne rozwiązania technologiczne wdrażane następnie w podmiotach gospodarczych. W maju 2003 roku zostało podpisane przez samorząd Województwa Podkarpackiego, miasto Rzeszów, powiat Rzeszowski, Politechnikę Rzeszowską oraz Uniwersytet Rzeszowski porozumienie o utworzeniu Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego Aeropolis. Zarządzanie PPN-T Aeropolis powierzone zostało Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

Celami Strategicznymi parku są: aktywacja terenów poprzemysłowych, tworzenie infrastruktury inwestycyjnej i pozyskiwanie inwestorów, efektywne zagospodarowanie wolnych obiektów i obszarów oraz świadczenie usług pomocniczych – głównie dla przedsiębiorców PPN-T Aeropolis – zwiększenie konkurencyjności, innowacyjności przedsiębiorców działających na terenie województwa, rozwój infrastruktury aktywizującej lokalną i regionalną przedsiębiorczość, wykorzystanie potencjału zlokalizowanych na obszarze Parku przedsiębiorstw oraz wykonujących produkty komplementarne oraz efektywne zagospodarowanie wolnych obiektów i obszarów oraz świadczenie usług pomocniczych, głównie dla przedsiębiorców PPNT. Prócz tego park stawia sobie za zadanie zwiększenie liczby absolwentów szkół wyższych podejmujących działalność na własny rachunek (Preinkubator Akademicki), rozwój technologiczny i stymulowanie działalności badawczej.

Na terenie parku zainwestowało do tej pory kilka firm m.in.: **Opatem S.A.** – producent i integrator systemów

wykorzystujących technologie kart elektronicznych, **Borg Warner Turbo Systems** – firma zajmująca się produkcją turbosprężarek, **Ultratech Sp. z o.o.** – producent części i podzespołów dla zakładów przemysłu lotniczego i motoryzacyjnego, **Yanko Sp. z o.o.** – producent opakowań czy **MasterProfi Sp. z o.o.** – producent profesjonalnych odkurzaczy. Największą i najważniejszą inwestycją jest zakład należący do niemieckiej firmy **MTU Aero Engines**, otworzony w maju 2009 roku na terenach parkowych w Jasionce pod Rzeszowem. Firma zainwestowała 50 mln EUR. W zakładzie powstają elementy turbin do silników lotniczych. Pracę dostało już ponad 200 mieszkańców regionu, a docelowo liczba ta ma się zwiększyć do 400.

Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis

Centrum Zarządzania PPN-T

ul. Szopena 51

35-959 Rzeszów

tel.: +48 (17) 866 62 06

fax: +48 (17) 852 06 11

Centrum Obsługi Inwestora

tel.: +48 (17) 852 43 76

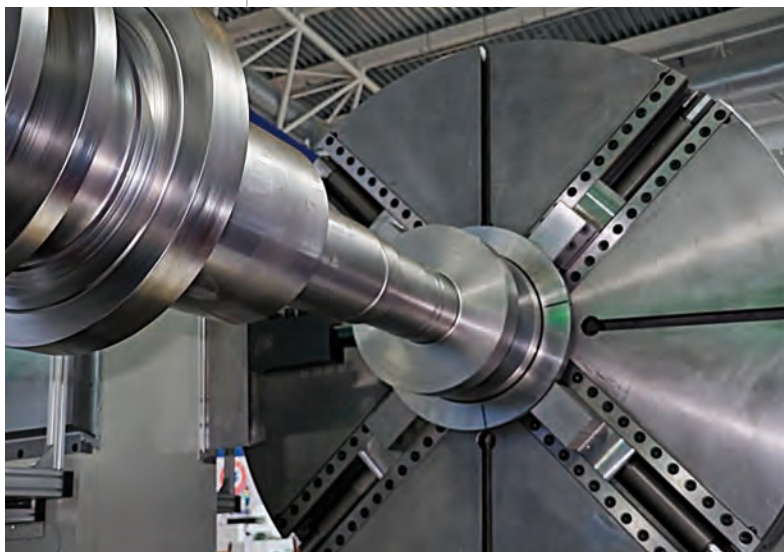
fax: +48 (17) 852 43 74

e-mail: aeropolis@rarr.rzeszow.pl

www.aeropolis.com.pl

7.4. Park Przemysłowy Stare Miasto

W sierpniu 2005 roku Rada Gminy Leżajsk podjęła uchwałę w sprawie realizacji zadania utworzenia Parku Przemysłowego pod nazwą Stare Miasto – Park. Rok później podpisano umowę z Agencją Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie na realizację zadań tworzenia pełnej infrastruktury w Parku Przemysłowym oraz budowę 3 hal produkcyjnych. W 2007 roku zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów część terenów Parku uzyskało status Specjalnej

Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Park Przemysłowy Stare Miasto – Park jest zlokalizowany na terenie gminy Leżajsk, w dwóch miejscowościach: Stare Miasto (Strefa A) i Wierzawice (Strefa B) o łącznej powierzchni ponad 35 ha (obszar docelowy Parku planuje się na 200 ha). Do tej pory na terenie parku zainwestowały głównie firmy z kapitałem polskim, takie jak: **SGS Eko-Projekt Sp. z o.o.**, **Emka Mirosław Kłosowski**, **Iglobud Leżajsk Jerzy Szostak**, **Netkom Sp. z o.o.**, czy drukarnia **Poligraf**.

Park Przemysłowy Stare Miasto

Wierzawice 874

37-300 Leżajsk

tel./fax: +48 (17) 242 60 94

e-mail: sm-park@sm-park.pl

www.sm-park.pl

7.5. Mielecki Park Przemysłowy

Mielecki Park Przemysłowy jest obszarem inwestycyjnym ustanowionym w marcu 2005 roku przez Radę Miejską w Mielcu w celu zagospodarowania majątku pozostałego po restrukturyzacji WSK-PZL Mielec. Zarządzanie Mieleckim Parkiem Przemysłowym powierzono Agencji Rozwoju Rolnego MARR S.A. na podstawie porozumienia z miastem Mielec. Około 100 ha terenów parku, kompletnie uzbrojonych infrastrukturalnie i przygotowanych do uruchomienia projektów, położonych jest w granicach specjalnej strefy, co uprawnia inwestorów, decydujących się na rozpoczęcie inwestycji w parku, do ubiegania się o korzystanie z ulg inwestycyjnych Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec w Mielcu. Do tej pory na terenie parku zainwestowały firmy, takie jak: **Husquarna** – szwedzki producent sprzętu elektrotechnicznego, **Regom Polska** – producent elementów na potrzeby przemysłu hydraulicznego, motoryzacyjnego i lotniczego, **First Company** z Niemiec – producent damskiej konfekcji, głównie na rynek niemiecki, **RD Precision** – producent części i komponentów lotniczych.

Mielecki Park Technologiczny

Agencja Rozwoju Regionalnego MARR S.A.

ul. Chopina 18

39-300 Mielec

tel.: +48 (17) 788 18 50

fax: +48 (17) 788 18 64

e-mail: marr@marr.com.pl

www.marr.com.pl

7.6. Puławski Park Przemysłowy

Projekt Puławskiego Parku Przemysłowego (PPP) powstał w styczniu 2003 roku, jako wspólna inicjatywa Zakładów Azotowych Puławy S.A. i Gminy Miasto Puławy. W kwietniu 2003 roku na Sesji Rady Miasta Puławy podjęto uchwałę w sprawie przyjęcia wspólnych działań i zwolnień od podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców inwestujących na terenie PPP. Obecnie park dysponuje obszarem 700 ha. Około 570 ha należy bezpośrednio do Zakładów Azotowych Puławy S.A., następne 99 ha stanowi podstrefę Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Starachowice (obszar będący w kompetencji Zarządu SSE Starachowice S.A. i Zarządu Zakładów Azotowych Puławy S.A.). 130 ha znajduje się w gestii miasta Puławy. W 2008 roku Zakłady Azotowe Puławy S.A., miasto Puławy, Instytut Nawozów Sztucznych, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości oraz przedstawiciele władz samorządowych podpisali list intencyjny dotyczący przekształcenia dotychczasowego parku w Puławski Park Naukowo-Technologiczny. Do tej pory na terenie parku zainwestowały m.in. firmy: **Kozap** – spedycja i transport kolejowy, **Elza** – linie i maszyny energetyczne, **Medical** – kompleksowe usługi medyczne oraz **PIA-ZAP** – autoryzacja procesów produkcyjnych.

Puławski Park Przemysłowy

Zakłady Azotowe Puławy S.A.

Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 13

24-110 Puławy

tel.: +48 (81) 565 22 46

fax: +48 (81) 565 38 07

e-mail: ppp@azoty.pulawy.pl

www.parkpulawy.pl

7.7. Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód

Misją Parku Naukowo-Technologicznego Polska-Wschód w Suwałkach jest zwiększenie spójności społeczno-gospodarczej i rozwój ekonomiczny Makroregionu Polski północno-wschodniej, a w konsekwencji województwa podlaskiego, poprzez wspieranie przedsiębiorczości opartej na wiedzy zorientowanej na zaawansowane technologie i wykorzystanie możliwości współpracy międzynarodowej. Powierzchnia parku zajmuje 8,6 ha. Park rozpoczął działalność w 2004 roku. W latach 2005-2008, równolegle z przygotowaniem infrastruktury, park realizował projekty związane z rozwojem nowych technologii na terenie regionu, takie jak: **Park**

Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód drogowskazem nowych technologii innowacji dla rozwoju gospodarczego Podlasia, Potencjał innowacyjny subregionu suwalskiego dla rozwoju infrastruktury nowych technologii i społeczeństwa informacyjnego **eSudovia** czy **E-klaster Dolina Zdrowego Życia**. Do roku 2012 park zamierza wybudować Inkubator Technologiczny, 4 laboratoria naukowo-badawcze (zlokalizowane w jednym budynku), halę procesów logistyczno-technologicznych oraz utworzyć Międzynarodowe Wschodnie Centrum Innowacji.

Partnerami parku są m.in. Politechnika Warszawska, miasto Suwałki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Łączności oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach.

Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód

ul. Noniewiczza 10 pok. 426

16-400 Suwałki

tel.: +48 (87) 562 84 77

fax: +48 (87) 562 84 78

e-mail: park@park.suwalki.pl

www.park.suwalki.pl

7.8. Regionalny Park Przemysłowy Świdnik

Park przemysłowy został utworzony w wyniku restrukturyzacji majątkowej i podmiotowej PZL-Świdnik S.A. Swym zasięgiem obejmuje część terenu przedsiębiorstwa o powierzchni ok. 50 ha. Park przemysłowy został utworzony na bazie istniejącej infrastruktury produkcyjno-technologicznej, która została wydzielona i wyłączona z procesu produkcyjnego PZL-Świdnik S.A. Utworzenie Parku Przemysłowego ma na celu przyciągnięcie do Świdnika dużych i małych inwestorów, którzy chcieliby uruchomić działalność gospodarczą w tym regionie Polski. Większość nieruchomości i obiektów przemysłowych jest już użytkowana przez nowoutworzone lub przeniesione do obszaru parku podmioty gospodarcze.

Udziałowcami są zakłady PZL-Świdnik S.A., miasto Świdnik, Zakład Narzędziowy w Świdniu, Skarb Państwa oraz powiat Świdnik. Obecnie w obszarze parku funkcjonują ponad 33 firmy, zatrudniające około 1100 pracowników, m.in.: **SMF Poland** – przemysł plastikowy, **Advanced Technology Centra OBR** – konstrukcja maszyn i urządzeń, sterowania napędów pneumatycznych, automatyzacja procesów produkcyjnych, **Elto** – instalacje elektryczne w sektorze energetycznym, **ISK Engineering** – dostawca farb, tynków i systemów dociepleń, **Arctica BB** – materiały izolacyjne, płyty warstwowe, drzwi chłodnicze. Park Przemysłowy posiada bardzo dobrą infrastrukturę komunikacyjną zewnętrzną i wewnętrzną (sieć dróg umożliwia dojazd samochodami TIR, bez ograniczeń nośności, bocznicą kolejową z rampami rozładowniczymi oraz w bezpośredniej bliskości parku lotnisko Świdnik, które w przyszłości będzie modernizowane i rozbudowywane, w oparciu o plany rozwoju regionu lubelskiego). Do spółki – Port Lotniczy Lublin w Świdniku, mogą również przy-

stąpić firmy, które rozpoczną działalność gospodarczą na terenie utworzonego Parku.

Regionalny Park Przemysłowy Świdnik

Al. Lotników Polskich 1

21-045 Świdnik

tel.: +48 (81) 722 60 22

fax: +48 (81) 722 60 52

e-mail: biuro@park.swidnik.pl

www.park.swidnik.pl

7.9. Zambrowski Park Przemysłowy

Zambrowski Park Przemysłowy rozpoczął działalność w styczniu 2006 roku. Powstał na bazie byłych Zambrowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego Zamtex, przejętych przez Skarb Państwa, a następnie przekazanych Samorządowi Miasta Zambrów. Bezpośrednim realizatorem przedsięwzięcia była Spółka miejska – Zarząd Nieruchomościami Sp. z o.o. Po przyjęciu wniosku o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach SPO-WKP, miasto Zambrów wniosło aportem nieruchomości na majątek Spółki, co zostało zakwalifikowane jako udział samorządu w realizacji projektu.

Park zlokalizowany jest na działce o powierzchni 40 577 m². Podmiotem zarządzającym jest Zarząd Nieruchomościami w Zambrowie Sp. z o.o.

Zambrowski Park Przemysłowy – Zarząd Nieruchomościami w Zambrowie Sp. z o.o.

Aleja Wojska Polskiego 27 A

18-300 Zambrów

tel.: +48 (86) 271 36 54

fax: +48 (86) 267 12 40

e-mail: znwzambrowie@interia.pl

www.zpp.info.pl

